

Upiranje nacijem na Norvežkem in Nizozemskem

EKSEKUCIJE NA DEBELO V OKUPIRANIH DEZELAH. — SOCIALISTI POD POLICIJSKIM NADZORSTVOM.—NEMŠKO GOSPODSTVO IN GLAD VZROK NARAŠČANJA SOVRAŠTVA

Ko so Nemci lani okupirali Norveško, Dansko, Nizozemsko in Belgijo, so jim obljubili "red in mir" in lepo bodočnost pod nemškim varstvom čim bo vojna končana.

Kriča obetanja

V svojih proglaših je nemško poveljstvo ljudstvu omenjenih dežel zatrjevalo, da hoče biti z njimi v prijateljski in jim pomagati "iz položaja, v kakršnega jih je pahnila Anglija."

Toda namesto prijateljstva je ljudstvo spoznalo, da je padlo pod brezobzirno vojaško oblast. Videlo je, kako mu prazni zaloge živil in obleke za nemško armado in za nemško civilno prebivalstvo. Industrija in kmetikultura okupiranih dežel se je morala upreči Nemčiji v službo. Ves prejšnji način njihovega gospodarstva je bil vržen s tira in novi pa usoglašen potrebam nemškega rajha in njegove okupacijske armade.

Pojavi nezadovoljnosti

Podjarmljeno ljudstvo se gledalo to v početku sicer s sovraštvom, toda brez upiranja. Nagli poraz na bojiščih ga je vragel v topo resigniranost. A polagoma je naraščala med njim volja za odpor.

Najbolj izrazita opozicija je na Norvežkem. Dne 25. februarja je nemško vojni sodišče v Bergenu obsodilo 10 Norvežanov v smrt, sedem pa v zapor vsled njihovega "špijonaža in prid Anglije". Dasi se nemška oblast skupno z norveško fašistično vlado, ki jo je sama postavila, trudi zatreti take "sovražne" aktivnosti, se sabotažna dejanja množijo in nemške čete pa so bolj in bolj obsovržene.

Eksekucije na Nizozemskem

Poleg na Norvežkem ima nemška okupacijska oblast opraviti z demonstracijami posebno na Nizozemskem. Dne 26. februarja je bilo v Amsterdamu od policije, ki je delala "red", šest civilistov ubitih in mnogo ranjenih. Nemška okupacijska oblast še vzlic temu ni bila zadovoljna in je zahtevala, da morajo biti nemiri kakršne koli vrste v kalj zatrti.

Nemci to znajo. Kazen za nemire, ki jo je treba plačati nemški okupacijski oblasti, znaša mnogo tisoč dolarjev. Naložena je prizadetim občanom in še posebej Židom, ker "ščejuje zoper Nemčijo".

Vrh tega je bilo mnogo "osumljencev", med njimi odstavljenih odbornikov unij, socialistov in Židov aretiranih in poslanih v koncentracijski tabor.

Strogo nadzorstvo

Vsi socialisti, ki jih ima okupacijska oblast zaznamovane, da so bili pred okupacijo agitatorji in funkcionarji, so pod strogim nadzorstvom in klicani na zaslišanja čim so česa osumljeni ali pa zatoženi. Nemški komandanti trdijo, da ti ljudje sejejo nezadovoljnost in izpodkopavajo red in mir, česar ne morejo dovoliti.

Toda pravi vzrok ni kakšno ščuvanje, nego neznosne razmere, ki so nastale po okupaciji.

Veliko nezadovoljstva je tudi v Belgiji in v okupirani Franciji. V Belgiji vsled bede in nemške hegemonije in radi enakih vzrokov v Franciji. Od kar so se v Parizu po okupaciji

dogodile prve demonstracije, so Nemci dali domači pariški policiji novo poveljstvo, toda policija pač ne more odpraviti vzrokov, nego lahko najglasnejše protestnike zapre, ali pa poskrbi, da "izginejo neznanokam".

Kontrola nad tiskom

V vseh okupiranih deželah se je nemška vojaška oblast pobrigala za kontrolo nad tiskom. Francoski časopisi v okupirani Franciji morajo pisati samo po navodilih nemške komande in nemška cenzura skrbi, da se to povelje tudi izvršuje. Enako v drugih deželah, ki so pod naciji.

Časopisi na Češkem in Poljskem na primer morajo pisati proti vsem, ki se v inozemstvu bore za osvoboditev svojega naroda. Navajajo prebivalstvo, da naj z Nemci "kooperira", kajti le to je dobro zanj, ne pa poslušati prevratnike, ki so v "tuji službi".

Nasprotstva drugje

Nemci so naleteli na mržnje celo v Rumuniji, katero so zasedli pod pretvezo prijateljstva, in tudi bolgarski kmetje jih gledajo sovražno. Ker pa je organizirana opozicija proti Nemcem v zasedenih deželah nemogoča, se upori v velikem ne morejo podvzeti.

Toda tudi spretna nemška oblast jih ne bo mogla preprečiti, ako se bo beda večala in z njo vred brutalnost policije in vojaštva. Kajti pomanjkanja in nezadovoljnosti se s terorjem ne more odpraviti.

Zadružništvo od delavstva najbolj zanemarjano

Na neki konferenci zadružnikov v St. Louisu je rekel eden izmed govornikov, da si je ameriško delavstvo ohromelo eno roko, zato se z drugo le s težavo bori. Dejal je: "Delavci so za unijo, a proti nji kadar kaj kupujejo. Čemu si ne ustanove zadruge vseh vrst?"

Je res čudno, ker je zadružništvo v Zd. državah med delavci tako šibko, a se dviga in morda kmalu marsikoga presejneti.

NOVI ODBOR J. S. Z. IN PROSVETNE MATICE

Morda se noben odbor naše Zveze ni nastopil v kritičnejših časih našega in splošnega delavskega gibanja kakor novi odbor JSZ in Prosvetne matice.

V dobi prejšnje svetovne vojne so bile razmere v tej deželi sicer še bolj viharne radi njene aktivne udeležbe v konfliktu, toda med nami samimi je bilo polje za aktivnosti večje, neutrujenih sodrugov precej in priložnosti za rekrutiranje novih moči v naš pokret veliko več kakor danes.

Vrh tega je po svetu takrat vzlic razkošem in svetovnem delavskem gibanju valovalo upanje, da je nov red vzajemnosti in svobode narodov na pohodu. A namesto tega so nastali ekonomski polomi, fašizem in nove vojne.

Število naprednih delavcev med našim ljudstvom, ki so svoj čas in sposobnosti posvetili na-

Valed oboroževanja v velikem je industrija mahoma zavalovela po vsi deželi. Tako se je postril tudi boj med delom in kapitalom. Članek o tem je na tej strani v zadnjima dvema kolonama. Na gornji sliki je skupina delavcev Allis-Chalmers korporacije v Milwaukeeju, ko demonstrirajo v prid svojih zahtev. Ko to tiskamo, traja stavka že blizu dva meseca.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

V Georgiji je senat sprejel zakon, ki unijam prepoveduje tirjati pristopnino od delavcev, ako so uposleni pri vladnih obrambnih delih in armadnih projektih. Zveznemu kongresu pa je bila iz Californije predložena pritožba, da unije prodajajo taka dela. Dnevni tisk pri naša zgolj poročila proti unijam in le malokdaj kaj njim v prid ali v njihovo obrambo.

V Angliji je izmed članov zbornice lordov 166, in izmed članov nižje zbornice pa 116 poslancev v vojaški službi. Zanimivo je, da so v nji člani višje zbornice zastopani v večjem številu, kakor pa člani nižje (house of commons).

Zmaga unije. — Pri Griess-Pfleger Tanning Co. v Waukeganu so delavci glasovali v vprašanju, ali se za unijo usnjarskih delavcev CIO ali proti. 513 jih je bilo za in le 43 proti. S tem je unija pri omenjeni družbi na podlagi zakona N. L. R. B.) avtomatično priznana.

Bivši kralj Alfons XIII., ki je 28. feb. v Rimu umrl, je imel pompoznen cerkven pogreb. Pri ceremonijah je sodeloval tudi papež. Alfonso se je moral odpovedati vladarstvu in oditi iz Španije, ko je bila ustanovljena republika. Po zmagi generala Franca je pričakoval, da ga bo pozval nazaj na prestol, toda te vesele ure, če bo kdaj prišla, ni dočakal. Pred smrtjo je izročil pravico kraljevanja v Španiji svojemu sinu. Uveljavil pa jo

Senator Wheeler je govoril v senatu proti Rooseveltovemu načrtu dne 28. februarja zdržema štiri ure in nato skozi vse (Nadaljevanje na 3. strani.)

logam JSZ, ni bilo nikoli impozantno. A bili so to ljudje, ki so znali delati in isto velja zanje to sedaj.

Po končani prejšnji vojni se je naselila tudi med naše delavstvo radi krivičnega miru in razkolov velika poparjenost. Otrlesi smo se je. Vsled polumov v mednarodnem delavskem gibanju, in radi neuspehov in stagnaciji S. P. v tej deželi je prišla slična atmosfera v napredne delavske vrste spet sedaj. Posledica tega je, da so nastala nesoglasja, in druga posledica pa, da so se nekateri valed njih umaknili, bodisi kot nasprotniki, ali pa obstali ob kantonu razočaranja, ali pa naveličanja.

Ta pojav v takih okoliščinah ni ničesar izrednega, pač pa ga je bilo pričakovati, na kar smo računali že pred šestimi leti.

Nalogo, voditi J. S. Z. in Prosvetno matico, je članstvo poverilo novemu odboru, ki se jo zaveda. Ve, da bo imel opraviti z velikimi težkočami. V ožjemu odboru, ki bo imel najmanj eno sejo vsak mesec, so Joseph Drasler, Filip Godina, Ivan Molek, Joško Oven, John Rak, Kristina Turpin, Anton Zaitz, Fred A. Vider, Frank Zaitz, Frank S. Tauchar, Angela Zaitz in Ch. Pogorelec. Vsi ti so v čikaškem okrožju. Člani širšega odbora so Anton Jankovič, Cleveland; Peter Benedict, Detroit; Milan Medvešek, Cleveland; Anton Shular, Kansas; John Terčelj, Strabane, Pa.; Ivan Jontez, Cleveland, in Ethin Kristan, Grand Haven, Mich.

Ena izmed nalog ožjega odbora, ki prične svojo službo 7. marca, je prevzem uprave Proletarca. Do letos je bil Proleta-

SPORI NA INDUSTRIALNEM POLJU SE MNOŽE VZLIC POSREDOVALCEM TER PREDBACIVANJAM SABOTAŽE

Uničevanje živil na eni strani in glad ter obup na drugi

V Italiji so spet znižali porcije riža, spagettov, drugih močnatih jedi in vsakovrstnih prikuh. Vsakdo sme dobiti v restavraciji na svojo krušno kartico le eno izmed omenjenih porcij v teži do štiri unče. Kruha se le malo dobi, meso pa je dovoljeno kvečjemu par dni v tednu, kdor ima denar, da si ga lahko privoščijo in pa če ga je sploh kaj v mesnicah.

V Havru v Franciji so zaloge živil pošle. Mestna uprava je apelirala na vlado v Vichyju za pomoč, sicer se je bati najhujšega.

Francoska vlada je 28. feb. znižala odmerke kruha 20 odstotkov, ker zaloge pšenice in moke pojemajo.

V Belgiji, na Nizozemskem, Norvežkem, Finskem itd. je pomanjkanje čezdalje večje. Kriva je vojna, angleška blokada in pa uspešni napadi na tovarne parnike, da čuti glad čezdalje bolj tudi Anglija. Nemčija si je začasno pomagala z zalogami, ki jih je zaplenila v okupiranih deželah.

Prireditve kluba št. 1 JSZ dobro uspela

Prošlo nedeljo je imel v Chicagu prireditve v korist Proletarca klub št. 1 JSZ. Udeležba je bila prilična, boljša nego smo jo v sedanjih okoliščinah pričakovali, in spored dobro predvajan. (Več o tem v prihodnji številki.)

Seja odbora J. S. Z. in Prosvetne matice

V petek 7. marca bo v Slovenskem delavskem centru prva seja novega odbora JSZ in Prosvetne matice.

Katera bo "petnajsta dežela", ki pride pod nacije?

Bolgarija je štirinajsta dežela, ki je prišla od leta 1938 pod Hitlerjevo vlado. Katera bo petnajsta? Pravijo, da Jugoslavija. Drugi, da bo Grčija prva na vrsti. Tretji, da bo Italija izgubila svoj kos osi in postala v Hitlerjevem novemu redu isto, kot Rumunija, Madžarska in Slovaška.

rec svojina slovenske sekcije JSZ, ki je listu izvolila vsako leto poseben upravni odbor. Ta je bila po reorganizaciji odpravljena in list je prešel direktno v last JSZ.

Drug problem je, kako uvesti več smisla za složno in smotreno delo med naše napredno delavstvo, tretji je, kako dvigniti aktivnosti na prosvetnem polju, in poleg teh imamo še splošne probleme, ki se tičejo unijkah, političnih in drugih aktivnosti.

Smernice so nam začrtane v programu, ki ga je sprejel zbor julija lanske leto v Clevelandu, in ga nato odobrilo še članstvo. Kaj naj delamo, vemo. Kako delati, da bodo uspehi čimboljši in večji, pa je naloga novega odbora in vseh onih, ki so v našem gibanju pripravljene pomagati tudi v bodoče.

UNIJE CIO V BOJU S TREMI ELEMENTI. VEČINE VELIKIH KORPORACIJ ODLOČNO PROTI PRIZNANJU ZAPRTE DELAVNICE. — KNUDSEN PREDLAGA PRISILNA POBOTANJA. PRIPRAVLJANJE ZAKONA PROTI STAVKAM

Sidney Hillman je nedavno pred kongresnim odsekom za pravne in sodne zadeve pričal, da je stavk v tej deželi manj kot pa jih je bilo v času prejšnje vojne, ko se je ameriško industrijo enako uposilo za oboroževanje kakor sedaj. Njegovi kritiki so ga zavračali, da takrat ni bilo socialnih zakonov za ščitenje delavcev, kakor jih imamo sedaj, torej bi danes stavk sploh ne smelo biti, češ, da ni zanje nikakega vzroka.

Korporacije soglašajo

S to trditvijo soglašajo vse korporacije. Vzlic temu se je število stavk minule dneve pomnožilo.

Največje so pri International Harvester-kompaniji v Chicagu in drugod, pri Allis-Chalmers kompaniji v Milwaukeeju, kjer stavka okrog 9.000 delavcev že 40 dni, pri Bethlehem Steel kompaniji v njenih tovarnah v Lackawanni, in manjše v mnogih drugih krajih širom dežele. Večinoma se vrše pod okriljem unij CIO in nekaj pod AFL.

Vse omenjene korporacije trdijo, da nimajo s svojimi delavci nobenega spora, toda so bili v stavko primorani vsled pritiska manjšine pod vodstvom organizatorjev CIO. Resnica je, da imajo delavci za stavlkanje vzrok, kajti če bi ga ne imeli, jih ne bi bilo.

Unija avtnih delavcev je zapretila s stavko v Fordovih tovarnah, ako ne sklene pogodbo z njo ter jo prizna za zastopnico vseh delavcev pri kolektiv-

nih pogajanjih. A Ford še vztraja, da noče imeti z njo nič opravka, ker sam skrbi, da so njegovi delavci v boljših okoliščinah kot pa v enakih obratih drugih kompanij.

Ne sme se odnehati!

Strategija vodstva unij CIO je, da nikakor ne sme odnehati v organizatorični kampanji in v borbi za priznanje, čeprav se mu očita, da s svojimi napori sabotira narodno obrambo.

Marsikje si je priznanje za zastopnico delavcev pri kolektivnih pogajanjih že priborila, a le malo kje tudi zapro delavnico. Kjer te klavzule v pogodbi ni, pomeni, da sme kompanija svobodno najeti kogar hoče, pa če je član unije ali ne, in dotičnik ni primoran pristopiti vanjo.

Prizadete unije so uvidele, da to povzroča velike težkoče. Mnogi delavci se vsled nezadovoljnosti, ali ker se jim zdi škoda denarja, ali pa celo vsled mržnje do unij nočejo upisati vzlic urgiranju drugih, da naj postanejo člani. Ponekod se je dogodilo, da so nehali plačevati prispevke celo mnogi prejšnji člani.

Agresivno kolektanje

Vsled teh vzrokov se je unija jeklarskih delavcev (CIO) v Garyju odločila primorati one, ki so zaostali s članarino, da jo plačajo, delavce, ki v unijo še niso pristopili, pa primorati, da to store.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Majski Glas

Marca in aprila vsako leto so naši aktivni sodrugi in somišljeniki na delu za našo letno revijo Majski Glas. Eni nabirajo oglase, drugi naročila v raznih društvih in klubih ter med posamezniki, tretji pa pripravljajo gradivo.

Vse to delo je v veliki meri izvršeno brezplačno. A vzlic temu so stroški take revije še vseeno jako visoki. Ker obsega 80 in včasih več strani, je z njo veliko dela v tiskarni, ki ga je treba plačati. Dalje so izdatki s klišiji, poštnino, pošiljanjem in razni drugi, za katere je treba dobiti dohodke, da jih krijemo.

Edini dohodki so oglasi in naročnina. Treba jih je dovolj, da je nam mogoče obveznosti plačati. Ako ne bi uspeli v teh prizadevanjih, bi Majskega Glasa več ne bilo.

Zanašamo se na vse zveste sodruge in somišljenike, da bodo tudi letos storili za Majski Glas vse v svoji moči.

Kdor je v stanju pomagati pri nabiranju oglasov, naj piše upravništvo za navodila in cene, ako jih ni že prejel. Drugi, ki tega dela ne utegnejo opravljati, lahko pomagajo s priporočili za naročitev Majskega Glasa in pa da sami pošljejo vanj svoj oglas, ako to zmorejo. Na primer pozdravni oglas.

Revija bo urejena, kakor zmerom, v duhu socialističnih načel. Spisi bodo obravnavali naše ožje in splošne probleme, med njimi pa bodo povesti, pesmi, slike in razno drugo poučno in zabavno gradivo.

Cena Majskemu Glasu je 25c za posamezen izvod. Za tako obsežno revijo v slovenskem jeziku je to malenkostna vsota. Naj bo torej letošnji Majski Glas spet triumf našega skupnega dela na polju napredka, izobrazbe in borbe delovnega ljudstva proti krivicam in za socializem.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vai rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Nauki iz pacifizma evropskih socialistov

Socialistične stranke v Evropi so se v dobi po prejšnji svetovni vojni trudile omejiti oboroževanje in ustvariti med deželami odnose, v katerih bo nevarnost nove vojne izključena. Zastopale so tisti sloj prebivalstva, ki v vojnah najbolj trpi. Vsi so se imeli pred očmi prejšnji krvavi konflikt, ki je pustil Evropo, in videli posledice, ki jih je pustil.

Ko se je pojavil na krmilu Italije Mussolini in proglasil "nov red" — fašizem — so si socialisti pojasnjevali, da je nastal pač vsled izjemnih razmer v njegovi deželi, da pa se ne bo razširil v druge. Tolažili so se, da tudi v Italiji ne bo dobil trdnih tal. Zadovoljili so se s protesti proti fašističnemu divjanju in dali svojim sodrugom v Italiji moralno in tudi precej gmotne podpore, socialistom in beguncem iz Italije nudili zaščito in jim pomagali v borbi za preživetje.

Nekaj let pozneje so se demokraciji zamajala tla v Nemčiji. A nemški, francoski in drugi socialisti Hitlerja niso vzeli zelo resno, češ, ako je fašizem uspel v Italiji, v Nemčiji ne bo, kajti Nemci vendar niso Italijani!

Spet so se ukanili! Nato je padla v fašizem pod Mussolini-jevo zaščito še Avstrija in končno si jo je podvrget Hitler in dokončal tudi v nji teristično delo.

Položaj za demokracijo in mir se je vidoma slabšal in socialiste je pričelo skrbeti. Sklicavali so konference, razpravljali o tem in onem, a na vprašanje, kako ustaviti tolovajski pohod totalitarcev, niso imeli odgovora. Z resolucijami, protesti in propagando se od navdušenja pijanih oboroženih tolpe ne ustavi. A ker so bili socialisti vsi vneti le za ohranitev mira, so še vedno upali, da se kaj dogodi, kar bo upropastilo Hitlerja in Mussolinija predno postaneta usodno nevarna drugim deželam.

Nastala je civilna vojna v Španiji. Mussolini in Hitler sta podprla španske fašiste v njihovi vojni za strmoglavljenje republike z orožjem, s tehniko, z moštvom in na vse druge mogoče načine. Demokratske dežele so pred tem dejstvom mižale in hlinile pakt neumešavanja v španski konflikt. Delavstvo Francije in Anglije, škandinavskih in drugih dežel je bilo za pomoč španski republiki, toda ne za vojno z Nemčijo in Italijo. Tako so dobili borci za ohranitev republike v Španiji res mnogo "moralne" in gmotne podpore, tudi precej municije iz Francije in Rusije (Rusiji so jo morali plačati). Zed. države so proglasile "nevtralnost" in embargo — torej vsi so počeli pod geslom miroljubnosti natančno to, kar je bilo v korist osišča Rim-Berlin. Španska republika je padla po krivdi te taktike.

V italijanski invaziji Etopije si ni upala evropska demokracija s svojo ligo narodov dalj kot proglasiti "ekonomske sankcije" proti Mussolinijevi deželi.

Ko je proti japonska armada v Mandžurijo, je liga narodov poslala tja le komisijo, da ugotovi, čemu je udrila in kaj namerava.

Agresorjem se je torej popuščalo na vseh koncih in krajih, da so bili čezdalej bolj drzni. Ko je Hitler zagrmel, da zahteva nemške dele čehoslovaške republike, in če jih ne dobi zlepa, jih vzame s silo, so se te pretnje najbolj ustrašili v Angliji in Franciji vsled strahu pred vojno. Posledica je bil monakovski "mir" in propast najdemokratskeje, najidealnejše dežele v centralni Evropi.

In kaj so govorili delavci v Parizu in Londonu, v Bruslju itd.? "Ali naj branimo versailleski pakt s svojo krvjo in spet padamo po bojiščih kot v prejšnji vojni, zato da si Čehi ohranijo nekaj teritorija, ki po narodnosti sploh ni njihov?"

Ko so ameriški pacifisti obsojali moža z marelo in njegova romanja k Hitlerju, so rekli v Parizu: "Lahko jim je govoriti tako na riziko naših življenj. A če bi njim rekli, pojdite in obvarujte Sudete za čehoslovaško vi, se bi ameriški kritiki umaknili."

Hitler se je bolj in bolj rogal versailleskemu paktu in ga kos za kosom razveljavljal, medtem pa organiziral Nemčijo v karnarno in v šovinistično ječo. Milijone mož je bilo pozvanih v armado, stotisoče je bilo rekrutiranih na zastojnska dela pri gradnji strateških cest, kanalov in kjer že jih je potreboval. Tako je "odpravil" brezposelnost. Nemško industrijo je v par letih vsopogal v 24-urni dnevni obrat v oboroževalne namene.

Medtem pa so delavci v Franciji izvojevali skrajšanje delavnika, olajšave pri delu in razne druge koncesije. Nemški so morali delati v prid militarizma 6 ali pa vseh 7 dni v tednu od 8 do 12 ur na dan in dvignili produkcijo municije, vojnih letal in orožja na neverjetno višino. V Franciji po je pojemala, in tudi v Angliji je le živovarila. Oboroževanje v Angliji je padlo na najnižjo točko še pod McDonaldom, pa tudi Chamberlainu, ki je prišel za njim, se ni nikamor mudilo. Verjel je, da bo ohranil mir v Evropi z "apizanjem", to je, s koncesijami Hitlerju in Mussoliniju, in pa s pretkanostjo angleške diplomacije.

Ves ta čas si je delavstvo demokratičnih dežel dopovedovalo, da kakor koli je mir res v nevarnosti, se bo državnikom v Parizu in Londonu, mogoče s pomočjo Sovjetske Unije, že kako posrečilo, da ga otmo.

Rumunija stopnica nemške invazije na Balkan

V Rumuniji je sedaj nad pol milijona nemških vojakov, kar pomeni, da je poleg njih tudi vojnega mehanizma več, kot pa je v starih časih vojevanja pomenilo milijon vojakov. Hitler si je Rumunijo osvojil za svojo glavno stopnico pridiranja iz Nemčije na Balkan in dalje v Azijo in Afriko. Na sliki je rumunski "diktator" general Ion Antonescu (na levi) in pa nemški ter rumunski predstavniki "novega reda" za "nemški življenjski prostor."

Ta neodločnost, to pomehkuženje buržvaznih in delavskih strank je morala prinesiti posledice, kakršne so. Padla je mala antanta, padla zveza sporazuma škandinavskih dežel, balkanska zveza in liga narodov.

Delavstvo nobene dežele ni bilo pripravljeno tvegati kaj več kot denar in resolucije v pomoč drugi deželi. Niti, ko jih je vabil Churchill na skupno akcijo, ko je vojna že izbruhnila, so mižale pred nevarnostjo, dasi jim je zagotovil: Skupno se lahko rešite. Če tega nečete, boste padli drug za drugim.

Tako se je zgodilo. Tudi tiste dežele — na primer Švedska in Jugoslavija, ki so še "nevtralne" so pod Hitlerjevo oblastjo in služijo njegovemu "novemu redu".

Socialistične in komunistične stranke so v okupiranih deželah le še spomin. Socialne pridobitve, priborjene skozi dva desetletja po prejšnji svetovni vojni, so istotako samo še spomin. O civilnih svobodščinah ni ne duha ne sluha. Bile so zatrite v 24. urah.

Ostala je samo še angleška delavska stranka, ki je ob 12. uri zavrgla staro taktiko in se pognala v borbo, kakršne se je najbolj bala.

Delavstvo kontinentalne Evrope je vzlic svoji mirovni taktiki in strahu pred vojno ter fašizmom dobilo OBOJE. Na borbo za preprečenje te nevarnosti ni bilo niti malo pripravljeno. Proletariat vsake posamezne dežele si je mislil, da nacijski val ne pride nadenj.

Delavsko gibanje povojne dobe se je razvijalo v teoriji, da se vojne v velikem več ne dogode, ker je tu vendar društvo narodov zato, da jih prepreči; ekonomski razvoj se bo stopnjeval pomikali iz kapitalizma v socializem. Z uvajanjem industrialne demokracije bodo ljudstva postajala čezdalej bolj svobodna in nastal bo nov red, socializem.

To so bile iluzije. Socialistični voditelji v Evropi, kolikor ni bilo pobitih, ali pa poslanih v koncentracijske taborne, ali pa se v strahu pred terorjem umaknili, sedaj vidijo in preudarjajo, kam jih je privedlo pomanjkanje mednarodne solidarnosti; temeljila je zgolj na proglasih in moralni podpori, namesto da se bi v pravem času drastično odločila preprečiti katastrofo. Sedaj vsi upajo, da zmaga Anglija, kajti če pade še ona, postane nacizem za nedogledno dobo absolutni gospodar položaja ne samo v Evropi nego tudi drugod po svetu.

Nobena skrivnost ni, da je ljudstvo v podjarmljenih deželah skrajno nezadovoljno. Ponekod se skuša upirati, ali izvaja sbožna dejanja, toda nad njim je nacijski preki sod, teror in Hitlerjeva organizirana sila. Opozicija pa je razbita. V sedanjih okoliščinah ji je organiziranje onemogočeno; tako bo ostalo, dokler Nemčija ne bo poražena, ali pa, če zmaga, dokler se ne pojavi nezadovoljnost tudi med Nemci. Sedaj jih dela 80 milijonov fanatično za Hitlerja. Mu slepo slede, kamor jih pošlje in izvrše vse njegove ukaze brez ugovaranja.

Proti taki organizirani sili so moralistične in mirovne pridige brez hasna.

Ameriški socialisti in unije bi se iz te tragedije delavskega gibanja v Evropi lahko veliko naučili. Toda namesto tega je sedanja socialistična stranka na svoji konvenciji aprila lanske leto sklenila z večino glasov, da je absolutno proti podpiranju zaveznikov in njena eksekutiva je na svoji seji meseca februarja to leto v Detroitu zaključila, da stranka načelno tudi v bodoče ostane pri konvenčnem sklepu.

Je pač laglje vztrajati pri napakah, kot pa jih priznati in popravljati. Ampak delavstvo vseh dežel bo prej ali slej to moralo storiti, ako je za svobodo in socializem, namesto za taktiko ustrežanja totalitarnim silam.

Kakšen "nov red"?

Hitler obljublja svetu "nov red". Japonski militaristi ga obljublja v Aziji, Winston Churchill pa ga obljubuje po svojem.

"Nov red", ki ga obeta Hitler, je suženjstvo v "modernizirani" obliki. Ampak vendarle suženjstvo v najožjem pomenu besede.

Japonski "novi red" v Aziji pomeni nadomestitev zapadnega imperializma nad Kitajci z japonskim.

Nov red, ki ga obeta Churchill, je obnovitev starega liberalizma, v katerem bo delavstvo imelo večjo vlogo kot v prošlosti. Edini novi red, ki bi bil kaj vreden, ki bi pomenil napredek in civilizacijo, pa je socializem. Namreč ne Hitlerjev, ne kak drug "socializem", nego tak, ki ga fašizem, hitlerizem, imperializem in reakcija sploh najbolj sovraži.

Socialisti po imenu in v praksi

Stara prislovica je, da se zlato preizkuša v ognju, in isto velja o prepričanjih.

Na primer v sedanjih resnih dneh med nami. Bili so ljudje, ki so prisegali, da so socialisti, ko pa je bilo to treba dokazati, so se umaknili.

BREZ KOMPASA NE GRE!

"Malodušje se je polastilo slovenskega razumnistva. Čuti vso onemoglost... Osuplo in zmedeno stoji pred dejstvom, da hodi ljudstvo svoja pota in se zanj in njegove skrbi ne zmeni", tako piše uvodnik "Slovenije". Tej obupanosti se pridružuje mlado "Dejanje", ki pravi, da nam grozi "popolno izničenje, telesna smrt in duhovni propad" in kliče vse Slovence, "da se v vseh javnih odločitvah postavljajo bolj v območje tistega, kar nas družijo, kakor onega, kar nas razdvaja, in da s pluralističnim delovanjem razživljajo ostala torišča narodnega življenja" — naj oprostí uredništvo "Dejanja", če ga prosimo, da nam razloži to pluralistično delovanje. — Nekki akademski klub nas vzpodbuja k slovenski zavesti in ganljivemu slogu. Akademsko glasiló spet samozavestno piše: "Ko se oziramo po slovenski politični delavnosti zadnjih dvajsetih let, pišemo z neizprosno kritičnostjo obsodbe našim starejšim generacijam. Še več! Danes ugotavljamo njih izkoreninjenost v tem narodu... Vsa odgovornost in vse delo bodočnosti leži danes na mladih generacijah."

Čemu bi še naštevali nadaljne primere, saj vsak dan in povsod opažamo razdvojenost slovenskega izobraženstva, nihanje med malodušnostjo, ki ne želi na obup, in med pretirano ošabnostjo in pomanjkanje vsake prave notranje povezanosti z resnično zgodovino in sedanostjo o pravem ozadju boja, ki se bije med nasprotujočimi si silami doma in po svetu.

Vsa ta zaletavost velikega dela naše inteligence ni nič novega za človeka, ki vsaj približno pozna našo nedokoncno polpreteklost. Proti koncu svetovne vojne so bili vsi tako navdušeni Jugoslavo, da je n. pr. "Dom in Svet" prinašal razprave v srbskem jeziku, a čez nekaj let so se napredni učenci mislili, da morajo voliti SLS, če hočemo dobiti avtonomijo, danes pa se proglašajo spet za edino verodostojne tolmače slovenstva pismarji, ki so še malo prej razlagali, da je 6. januar višek vse modrosti in odrešenje za naš narod. Iz navdušenega slovenstva pa spet padajo premočni in obupno malodušnost, dočim drugi poudarjajo potrebo, da moramo začeti vzgajati iz Slovencev državni narod.

Kakor bi se po marsičem dalo soditi, da so to zbežanost med slovenskim izobraženstvom povzročili zadnji zunanji politični dogodki, vendar temu ni tako. To je samo nov izraz stare žalostne lastnosti naših literarnih in političnih salonov — da so brez smeri, brez notranjega ravnotežja, brez zveze z resničnim življenjem in narodom. Vse to, kar danes učenjaško ali obupano razpravljajo, vse to slovenstvo in jugoslovanstvo, slogaštvo in spletkarjenje, pozivi akademskih klubov — vse to smo že brali v nekoliko drugačnih besedah v časih, ko še ni bilo niti Jugoslavije niti tretjega rajha.

V letih pred vojno so napisali cele kope papirja o slovenstvu, a pokojni dr. Ivan Prijatelj je na vse tisto zapisal v "Omladini": "A še do danes nimamo jasnega pojma o tem, kaj se imenuje ideja slovenskega naroda."

Dr. Anton Dermota je povzel te Prijateljeve besede in zapisal v "Naših Zapiskih": "Začudili smo se, ko smo zaslišali to. In kako se ne bi? Toliko let se že govori in piše in napija v imenu slovenskega naroda; toliko let se vodi politika zoper vlado in z njo, zoper naše narodne nasprotnike in z njimi — v imenu slovenskega naroda; toliko let že odbiramo in pošiljamo poslanke v državni zbor in deželne zbornice... zdaj pa pride mlad, inteligen ten mož in desavura celo slovensko javnost in vse tisto, kar smo mislili, da je slovenski narod!... Časih na visokih solah si je prisvajal in je imel vsak bolj gostobesedni akademik pravico, govoriti v imenu celega

slovenskega naroda in v imenu tega naroda presojsati, oproščati in obojsati kogarkoli in kar koli. Vsak žurnalista ima od nekdaj pri nas že ipso facto pravico govoriti in izjavljati se v imenu slovenskega naroda in proglašati to za koristno, on pa za škodljivo narodu celokupnosti. Skratka, od let štiri-desetih, odkar imamo svoje časopise in odkar smo se politično očivilili, sme pri nas vsak, komur se vzbudi, poprijeti za besedo v imenu slovenskega naroda — in zdaj nam pa pravijo, da niti ne vemo še natančno, kaj se imenuje ideja slovenskega naroda.

Potemtakem niso bili "slovenski narod" niti žurnalisti, niti študentje na visokih solah, niti razni govorniki in pisatelji in banketarji, in niti poslanci v deželnih zborih in v centralnem parlamentu. V imenu slovenskega naroda so besedovali — a niso imeli jasnega pojma o tem, kaj in kakšen je narod, v čigar imenu govorijo in nastopajo, niti kakšna je njega ideja. Morali bi torej o njih reči: nastopali so tjavendan."

Resnica! Dr. Prijatelj ima prav. Kdor ne bi verjel, naj pogleda v njegov spis o Kersniku, še bolje pa napravi, če preštudira dr. Lončarjevega "Bleiveisa". In na to je dr. Dermota na podlagi dejstev razčlenil vso to ganljivo "slovensko-narodno" ničvednost, zaostalost, negativnost in zaletavost. Ob priliki morda to njegovo razpravo še ponatisemo, zdaj pa razvijajmo dalje započeto misel.

Zadnji dogodki v soseščini so morali seveda še bolj zbežati vse tiste izobražence, ki ne čutijo pod seboj trdnih tal in ki so se vedno lovili pod menjajočimi se zunanjimi vplivi, ki učinkujejo najbolj na tiste, ki radi poudarjajo svojo umsko suverenost. In ti dogodki niso mogli drugače vplivati, kakor so, na večino tiste slovenske inteligence, ki jo je dobro osvetlil dr. Dermota v razpravi, kjer razlaga ločitev slovenskih masyrkovcev od katoliškega in naprednega tabora in vstop v socialistične vrste.

Njegova sodba o tej večini, ki ne dela časti ne slovenskemu izobraženstvu, ne slovenskemu ljudstvu, drži danes bolj kakor prej: "To je inteligence, ki ji je bilo že v njenih akademskih letih največ od tega, da kakor mogoče hitro absolvirata tista leta, ki so predpogoj, da pride v penzijo... Inteligence brez višjega pogleda po svetu, po ljudeh in po idejah... Kako se vrta zuna čas in življenje, ni vprašala; da je bila le za silo preskrbljena..."

In zato je bila vedno pretežna večina slovenske inteligence reakcionarna, nazadnjaška, hlapčevska, prazno rodoljubarska. Bila je pod vplivom političnega katolicizma in je še danes bolj, nego si misli. Vse mogoče stvari si je dala dopovedati in jih še danes sprejema, samo socializma ne. Največji pismoški iz katoliškega in svobodomiselnega literarnega salona so se trudili do danes, da pěkóploje Cankarjev socializem v pošteni nameri, da bi Cankar lahko postal največji, neoporečen slovenski pisatelj, če bi ga rešili naglavnega greha — socializma.

Socializem jim je bil vedno tujska, ne šele od vojne sem, kakor nekateri prikrivajo svojo odtujenost ali sovraštvo do njega, češ, da se ne morejo navduševati zanj radi notranjega razkola v naših vrstah. Njihovo razmerje do njega ni bilo nič drugačno v časih, ko še ni bilo niti social-patriotov, niti komunistov, niti okrožnih uradov, niti ljudskih front.

1914. leta je dr. Dragotin Lončar v spominskem posvetilu umrlemu dr. Dermoti zapisal sodbo, ki se še danes ne da preklekati:

"Marsikak slovenski izobraženeec je svoje dni koketiral ali celo simpatiziral s socializmom, dokler je šlo samo za teoretična razpravljajna; toda v praktičnem življenju je kmalu pozabil na svoje ideale in po-

stal njih nasprotnik iz sebičnosti!"

Tisti politični tabor, ki živi od tega, da ponareja vso slovensko politično zgodovino, je uspel, da je njegova falsifikatorska delavnica postala vir resnice in merilo večini slovenske inteligence. Kajti njegovo ponarejanje in licemerstvo prija tisti slovenski inteligenci, ki sovraži socializem zato, ker ta socializem nikdar ni hotel skupaj z njo bloditi po krivih potih in kaditi maškem, temveč je imel nasprotno pogum, da je proti večini kazal resnico in pravo pot. Socializem jim je bil tuj ne zato, ker jim ni vedel česa povedati, temveč zato, ker jim je mnogo, za njihova ušesa in njihovo spoznavost kar preveč povedal. In premočni iz mlade generacije sodijo in obsojajo socializem, ker čisto nevede ponavljajo laži in povtore Kopitarjeve ulice, namesto da bi si kot mladi inteligenti ogledali vire in si po njih ustvarjali res pravo sodbo resnične mlade generacije, ki se ne sme zadovoljiti z enostavnim izobčenjem vseh očetov in dedov, temveč mora kritično pogledati tudi sebe in okrog sebe, da vsaj napak starih ne bo več ponavljala.

Tedaj bi videli, da je socializem trn v peti tistim, ki so si samolastno prisvojili vodstvo in pastirstvo nad slovenskim narodom, ker smo se socialisti vedno čutili močne in dolžne, da ne jokamo s tolpo, kadar zahtevajo to pobožne pridige in narodnjaške govorce in da ne tulimo od navdušenja, kadar pod krinko izbranih slovenskih postavljajo nov križ slovenskemu ljudstvu. Pri tem, kakor je rekel dr. Dermota, ni bila socialistična stranka

"nikoli slepa in gluha za probleme, ki jih vzbujajo življenje... Vselej in vsem je skušala priznati in dati tisto vrednost, ki so jo v resnici zaslužili. Pretiravanje ali omalovaževanje dejstev in vpliva idej se ji ne more očitati."

V celoti razumemo pomen slovenskega in nacionalnega vprašanja sploh; kdor je hotel, je lahko slišal naše jasne in odkrite besede. Zato tega ne tem mestu ne bomo ponavljali. In prav zato, ker dobro razumemo naše narodno vprašanje in pravilno ocenjujemo struje, ki tečejo tudi skozi Slovenijo, ne delimo danes niti malodušja, niti se ne moremo odzvati geslu po ganljivem slogu, ki smatra različne svetovne nazore za narodno škodo.

(Iz Svobode).

Klub št. 1 ima 73 članov

Chicago. — Na redni seji kluba št. 1 dne 28. februarja je tajnik Pogorelec poročal, da ima klub št. 1 JSZ 73 dobrih članov, to je takih, ki imajo članarino poravnano, odstopilo pa jih je do konca leta 7 članov. Dva sta pristopila, dva pa prestopila.

V tem letu se nameravajo člani potrditi, da pridobe klub novih članov.

Tajnik je podal tudi daljši pregled klubovih dohodkov in izdatkov ter razna druga poročila. Po seji je podal Ivan Molek referat o raznih tolmačenjih demokracije, ki si jih vsaka sekta in grupa po svoje razlaga. Na prihodnji seji bo razprava nadaljevana. Njen predmet bo "Politična demokracija v Zedinjenih državah v preteklosti in sedaj".

O klubovem delovanju minule leto bo podano daljše poročilo v eni prihodnjih številok Proletarca. — P. O.

Stavka pri McCormicku

V Chicagu je McCormick vsakemu znano ime; namreč tudi Slovence. Mnogo naših kontrolira McCormickova družina. Stavka je v njih od prošlega ponedeljka popolna. Boj so družbo je bil že od nekdaj težak, a v sedanjem konfliktu unija upa, da bo zmagala in napravila konec "odprti delavnici" v vseh obratih, ki jih lastuje International Harvester kompanija.

JONTES GELC:

KRIK V KRAKOVSKI ULICI

(POVEST IZ LJUBLJANSKEGA PREDMESTJA)

(Nadaljevanje)

Ko je prenehala z vreščanjem, je mati Klinarica z zadušljivim, hrapavim glasom vprašala: "No, dragec, ali si kaj obdržal zase? Sicer pa si gotovo že prej dal kaj na stran!" je brž pristavila. Od jeze so mu zatrepetale lične mišice. Končno se mu je le posrečilo, da je zajecal: "Nič, kar sama imej vse!"

Mati je opazila, da je s tem vprašanjem sina raztogotila, zato je vstala in iztegnila roko, da bi ga pobožala po licu.

"Pusti me!" je zabeval. Hrapavo je zajokal, posegel v žep, vrgel po mizi še utajeni stotak in ubežal na cesto. Vesta prepričljivo je pusto ležal na prsih. Zal mu je postajalo, da se je tako daleč spozabil in bil z materjo grob. Čimbolj mu je hlepela togota, tem bolj je naraščal v njem občutek krivde. Končno je že skoraj tekel, da bi bil čimprej doma in bi prošil mater odpuščanja. Najraje bi pokleknil pred njo. Nekak otroški sram pomešan s togoto mu je branil, da ni storil tega. Zadrževala ga je tudi zavest, da je prav mati voljna skvariti življenje, samo da bi bila njena čreva skrbno napihnjena. Dala mu je sicer možnost, da je doštudiral, toda bila je neomajno uverjena, da je vse drugo odveč.

Že dolgo se je pripravljala, da bo začel spet slikati. Končno se je odločil.

Ko se je nedeljsko jutro komaj zdanilo in je v farni cerkvi zazvonilo k prvi maši, je vstal in se oblekel s svetim razpoloženjem in upanjem, da bo vsa ta nedelja blagoslovljena. Z navdihnjenjem se je lotil dela. Bil je srečen, da bo ta dan čisto njegov, samo njegov. V tem razpoloženju je začel delati. Toda že vse jutro je vedno na novo začel sliko in jo vedno znova uničil. Bilo je kakor zaklet: vse dopoldne je že stal pred stojalom in ni mogel nikamor. Sam sebi se je končno zadela skrajno nezmožen in onemogel in prav zato otroče smešen v svojem hotenju, da bi slikal. Nešmislnost se mu je zdelo prav v nedeljo koketirati z umetnostjo. Pri tem pa je bil laik in sentimentalni diletant. Stogoten, izmučen, ker ni z delom prišel nikamor, je pograbil vse skupaj in pometal pod posteljo. Z jezo se je oblačil. Še enkrat se je razjezil, ker mu ženske niso oprale niti srajce in niti ovratnika. Mati Klinarica ga ni poslušala, stegnila je roko in ga udarila po ustih. Takšno navado je imela še iz časov, ko je bil že fantiček. Zatulil je. V hipu je bila vsa bajta v ognju. Zdaj je prišla domov še Marijana, razkorakala se in razklenila usta. Njen gramofonski glas je prepil materinega in vsa okolico.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

zasedanje še v soboto 1. marca. Parlament v Bolgariji, ki je bil sklican zadnji dan v februarju, pa je zboroval samo 30 minut.

Francoska ladja Fort Richepase, naložena z bananami, je bila na poti iz Zapadne Indije v pristanišče Marseilles v Franciji. Angleži pa, ki vrše blokado tudi nad Francijo, so tovar zasegli. Francoski časopisi so dobili od svoje vlade navodilo, da naj o tem incidentu poročajo vsi pod enakim naslovom. Glasil se je: "Ne bo banan za francoske otroke!"

Bakra zmanjkuje. Iz New Yorka poročajo, da bo meseca maja 50.000 ton bakra manj na razpolago kot pa bo zahtev zanj. Vzrok so ogromna vladna naročila za oboroževanje.

Bolgarija je sklenila z osiščem Berlin-Rim-Tokio formalno zvezo. Že prej pa so se ji pridružile Slovaška, Madžar-

"Kje pa je mogoče v taknem sploh živeti, a kaj še delati!" je stokal. Med umazaniam perilim je poiskal zavržen ovratnik in srajco. Kakor bi ga doma čakala smrt, se mu je mudilo ven. Razmišljal je, kako bi se rešil te obupne okolice. Da bi se umiril je odšel k svoji ljubici. Kakor vedno je tudi zdaj nizko sklonjena vezla balo. Ze stotič je z razvlečenim cincejočim glasom dopovedovala, kako srečna bo takrat, ko bo imela izvezeno vso balo. Zaškrta je; še nikoli je ni slišal, da bi govorila o čem drugem kakor o tem, kar se je tikalo nje same. To ga je večkrat dražilo. Zdaj ga je togotil celo njen glas. Zdel se mu je predolgočasen, prav tako, kakor se mu je že večkrat hipoma zazdel dolgočasen tudi njen obraz. Kakor bi ji kdo ob rojstvu stopil na obraz in ji ga pomečkal. Se zdaj je tako kisel in ima še vedno ta zategnjena usta. Najbolj ga je jezilo, če je bil slabe volje in jo je gledal, kako je pri govorjenju zategovala usta in poleg tega vihala že itak močno zavihan rdeč nos. Včasih se ni zdržal več in je bevsknil nad njo: "Le kod si pobrala to nemarno spakovanje?" Tudi zdaj se ni zdržal in jo je opomnil.

"Vidim, zadnji čas, odkar je z menoj tako, sem ti postala zoprna," je potožila in zasmrkala. Z molkom je pritrtil, zakaj, zadnji čas mu je res postajala bolj in bolj zoprna. Ne vedno, zato pa tem bolj, kadar je bil nataknen. Zal mu je bilo, da je zanosila in ga s tem priklenila nase. Ko je jokaje odšla v kot, je molče gledal za njo in si mislil: kakor vreča moke je. Vstal je in odšel prav tako trmast, kakor je ona njemu kazala trmasto svoj hrbet. Nerazumljivo se mu je zdelo, da se je dal ujeti in je postal njen zenin, ko se je vendar vsem v uradu zdelo, da je dolgočasna na smrt in so se mu zato celo posmehovali. Seveda, razumljivo. Znala ga je bila zapeljati, kar ni bilo težko, ker je bil vedno brez žensk. Ženska je le bila in on vendar ni človek brez strasti. Končno ga je vklenila v svoje zanjke z novico, da je mati. Da, tako store vse ženske, ki ne morejo dobiti drugače moža! Zakrohotal se je. Spoznal je, da je bil, kakor še marsikateri drugi — strašno neroden. Ženska, ki je še takšno strašilo po duši in po telesu, jih vjame meni nič tebi nič. Kako naj bi jo zdaj pustil, ko pa bo rodila otroka. In če ne že zavoljo nje, že zavoljo otroka mu ni kazalo drugače — kakor, da jo oženi.

Za materin god jo je prvič pripeljal domov. Predstavil jo je kot svojo nevesto. Toda Marijana se je postavila pred njo mogočno, razklenila je usta, odprla vrata na stečaj in zahreščala: "Marš iz hiše, dekle,

ska in Rumunija. Trdijo, da bo Jugoslavija prihodnja na vrsti. Isti dan, ko je bila pogodba na Dunaju podpisana, je nemška armada zasedla Bolgarijo.

Finska ima največji, najbogatejši rudnik niklja, kar jih je v Evropi. Kontroliral in izrabljala ga je do sedanje vojne angleški kapital. Sedaj dobiva iz njega Sovjetska Rusija do 50% produkcije, po novem dogovoru pa ji bo pošiljana 60 odstotkov od skupne produkcije. Ostalo bo dobivala večinoma Nemčija. Rusija je koncem januarja pozvala v Moskvo finske rudniške veščake in zastopnike finske vlade, ker želi imeti besedo pri upravi teh rudnikov. Interesi so pač interesi, pa naj vlada deželo tak ali tak režim.

Robert Minor bo v času Earl Browderjeve odsotnosti diktator amer. komunistične stranke in pazil, da bo sedanja linija kominterne, ali kakšna druga, kadar mu bo sporočena, točno izpolnjena.

ti fant pa samo še enkrat pripelji v hišo kakšno dekle! Da veš, ženi se za enkrat še ne boš!"

"Če hočeš dam poklicati stražnika, da izžene mrho iz hiše, če ne gre sama," se je mati Klinarica s tolstimi rokami v bokih v vsej svoji mogočnosti postavila pred nevesto. Ta je od strahu zatrepetala, zajokala in zbežala.

Zaradi tega dogodka je s pravo strastjo zasovražil domače in zlasti mater. Zamrzela pa je tudi nevesto, ki od zdaj naprej ni prenehala premlevati te teme: kakšne domače ima. Zahtevala je, da naj prekine z njimi vse stike. Da bi mu tembolj odtujila mater, je z zategnjenimi ustmi od nekdaj prinesla zgodbo o njegovi materi. Nek moški, ki baje zahaja v isto gostilno kakor njegova mati, je hotel nekoč za vsako ceno videti Klinarico golo zato, ker je bila tako strahotno debela. Ker je bila že pijana, stala se do menila za sestanek. V sobi, kamor je prišel, je bil že mrak, ko je vstopil. Na postelji je nekaj ležalo, nekaj ogromnega. Zadržal se je, zdelo se mu je, kakor da leži na postelji — svinja. Mrz ga je obilil, ko je spoznal, da je ta stvar — človek, ženska — branjevka Klinarica. Vrgel je obljubljeni stotak in zbežal.

Klinar je zaprl oči: izza trepalnic so mu prilezle solze. Odhajal je od neveste brez besede.

Na slovesno obljubo, da bo žena hodila v službo in da bosta oba stanovala in jedla pri njih, so jima končno dovolili ženitev.

Skoraj rad se je oženil. Skrito upanje je zlezlo vanj.

Z novim upanjem se je po poroki lotil slikarstva. Toda oviralo ga je tudi to, da ni imel zase v hiši nobenega prostora. V podstrešju je bilo za silo dobro, toda pozhimi je bilo mrz. Delal je v kuhinji, kjer je bilo strašno tesno in razmetano. Ponašal je sploh ni bilo pospravljeno. Posodo od kosila je prištedilniku še pozno popoldan pomival stric Ludvik. To je bilo namreč njegovo opravilo.

Na veliko soboto popoldne pa Ludvik ni imel časa, da bi pomival, zakaj na dvorišču je strigel in bril. Danes je pomival oče Klinar.

Na sredi kuhinje je sedela na nizki pručki široko razkorakana branjevka, mati Urša Klinarica. Iz zaboja je odbirala namignata jabolka. V drugem kotu kuhinje, ob oknu se je pripravljala Klinar. da bo slikal. Napenjalo je na okvir žakljevino in jo mazal s kredom. Molel je iz ust jezik in na njem pripleplje cigareto. Tako je bil zatopljen v svoje delo, da se še spomnil ni, da je prejšnjo noč, v moči Velikega petka na Veliko soboto njegova žena v bolnici rodila sina.

"No, no fant, kaj pa ti spet noriš s tistim stojalom! Da se ti le ljubi denar in čas zapravljati za te nemarnosti. Mar bi mislil na kaj bolj važnega. Zdaj, ko se ti je rodil sin, boš pač moral misliti še na kaj drugega kakor na neumnosti. Saj nisi vendar nikak otrok." Kakor ponavadi se je mati tudi zdaj obregnila vanj. To ga je stogotilo in mu v trenutku uničilo vse slikarsko razpoloženje. Zaškrta je: "Pusti me no, kako strupena si!"

"Na gobec, tukaj imaš, da boš drugič vedel, kako se govori z materjo!"

Zatulil je od togote, ko je začutil na ustih klofuto.

"Prav je imela mati," je s komaj slišnim glasom pritrjeval oče. Klinar je pograbil stojalo in vse skupaj pometal v kot. Iz oči so mu privrele solze. Hitel je, da bi brž izginil z doma, toda na dvorišču se je ustavil. S stisnjenimi očmi je opazoval dvorišče. Vrnil se je v hišo in prenesel slikarsko orodje na dvorišče.

Dvorišče, kjer je delal, je bilo tlakovano z okroglim ka-

ANGLEŽEM KRADEJO OROŽJE

V newyoriki luki se dogaja, da orožje, namenjeno Angliji, "neznano kam izgine". Gornja slika predstavlja, ko so detektivi nekaj ukradenih strojnih pušk izsledili. Vzeli so jih "petokolonci", ali pa kaki drugi sovražniki Anglije.

menjem. Na sredi je bila velika mreža za kanal. Kakor navadno je bila tudi prav zdaj zamazana s pomijami. Iz nje je pri štirioglati odprtini vsak čas pomolila dolg svaljkast rep precej domača podgana. Ob steni pod kuhinjskim oknom je stric Ludvik imel svoj brivski slamnati stol. Na sredi je bil preluknjan. Zato so vsi moški na njem sedeli razkorakano. Že petindvajset let je stal pod milim nebom. Klijenti strica Ludvika so bili že navajeni tega luknjastega stola in so precej široko sedeli na njem. Drugi klijenti so tačas stali pri strani. To so bili raztrganci, berači, ki so prišli dvakrat na leto, da jim je odrezal las. Vsa beraška elita je zahajala sem. Trdili so: "Ni čuti, če brije, pa naj je še tako strniščasta brada." Če je kdo imel usi — je molčal in mu jih obril. Ludvik je bil diskreten brivec, ker je bil skrajno molečeč človek. Vsi klijenti so vedeli, da brije vse mestne usivce. Kljub temu so hodili edino k njemu. Znan je bil po vsem Trnovem. Bil je velik, močan, s črnim zabuhlim obrazom. Bilo je kakor bi bil bolan na črni kugi. Rumene izbuljene oči je napenjal, jezik je potiskal v levo lice, da je bilo kakor oteklo. Črno milnico si je z britve brisal ob kazalec levice. Prav zdaj se mu je mudilo. Še pet klijentov je čakalo, med njimi eden, ki je bil pošteno pijan. Menda je bil po poklicu berač. Ves čas je že godel in sentimentalno strmel v rdeče hlečete tete Marijane, ki so bile prenarajene iz preprane hišne zastave. Preklane, široko razkorakane so se sušile na vrvi pred obokanim stropom.

"Čigave so te hlačke?" je spraševal že ves čas Ludvika, ki pa mu ni odgovoril. Stric se je nemirno prestopal. Zejalo ga je. Že nekaj dni se je kradla vanj stara in ponavljajoča se strast po pijači. Poslednjega klijenta, ki je imel usta postrojena in preklana na levem licu do ušes, je obril že tako malomarno, da mu je pustil za drugič malodane še polovico brade. Spravil je dragoceno brivnico v star kovčeg, ki ga je podedoval po stari materi. Rabila ga je, ko je bila babica in je trem četrtinam trnovskega sveta pomagala na svet. Vzel je kovčeg in ga odnesel v kuhinjo, kjer se je dvakrat spotaknil ob cunje in ob čeber.

Klinar je bil s sliko izredno hitro gotov. Bil je zadovoljen. Dobro je izpadla, bolje, kakor kdajkoli. Od zadovoljstva nad delom se mu je širil prsi koš. Sklenil je, da jo, čim bo suha, ponese v žirijo za razstavo. Tako je delal, da je čisto pozabil, da je dobil sina. "A saj res, si na imam!" je vzkliknil, ko se je spomnil.

Klinar je hitel domov iz žirije. "Dvorišče" je bilo sprejeto, za jesensko razstavo mladih slikarjev.

Slika je bila sprejeta. Prvič bo razstavil. Ko se je vračal domov, je malodane tekel. Z novico bi bil rad že brž doma. Med vrati kuhinje je kričal: "Moja slika je sprejeta na razstavo!"

(Dalje prihodnjič.)

Socialisti in naše razmere doma in v splošnem

Detroit, Mich. — Iz Detroita so dopisi v Proletarcu sedaj bolj redki. Nekdanji naš napredni duh, ki je nekoč za nekaj časa zabrzel v naši naselbini, rapidno izumira. Nihče pa ne ve, kaj je pravi vzrok temu pojavu.

Nekdanje aktivnosti, ki se jih je tu tako navdušeno vršilo med nami, in zaeno boj proti sedanjemu sistemu, je med nami domalega usahnil.

Moje mnenje je, da je nam ta zamah in aktivnosti pobrala unija avtnih delavcev, bodisi v političnem kot kulturnem delu. Naši ljudje, ki so bili včasih aktivni sodrug pri nas, so sedaj zaposleni v uniji. Drugi pa so postali brezbrizni. Malo jih je, ki še delujejo na stari fronti.

Ko se je tu pričela kampanja za unijo, je resnica, da je bilo treba storiti vse, da se ji pribori priznanje. In tako so se aktivnosti osredotočile na najvažnejšo točko. Detroit je centrum avtomobilske industrije. Ko se ga je unija lotila organizirati, je to pomenilo ogromno delo, ki ni še končano. Vpričo tega so morale druge aktivnosti prenehati. Kajti borba ni bila lahka, ako upoštevamo, da je bila ta glavna industrija v našem mestu ne le tvornica avtov, nego tudi najhujšega priganjstva, špijonstva in šikaniranja delavcev.

Taki pojavi povzročajo tudi razočaranja med onimi, ki so gojili upanja, kakršna jim niso uspela. Vsaj ne v pričakovane mu času. Pa vprašujejo:

"Kaj mi socializem koristi, in čemu mi je potreben? Kaj neki so socialisti že dosegli, če moreš povedati? In čemu nazadujejo?"

Ako hočemo biti iskreni in delavsko zavedni, od kje pa smo dobili zavednost in socialistično znanje?

Kdo pa je oral ledino in masi odpiral oči, ako ne socialistično gibanje?

Kdo že nad pol stoletja vzpodbuja delavce, da naj se organizirajo v unije? Ali ni vse te naloge vršilo naše socialistično gibanje?

Nekateri so smešili socialne reforme, kot starostne pokojnine, zavarovalno proti brezposelnosti itd. Ali jih niso socialisti že desetletja vztrajno propagirali in bili blateni vsled tega? Dalje kdo je zahteval zakone za uvedbo skrajšanja delavnika, minimalnih plač itd. Socialisti so to delo v tej deželi zasnovali v veliki meri že pred 30. leti.

Vse pridobitve, ki si jih po stopnjah dobiva delovno ljudstvo, so iz socialističnega programa. Zasnovali so ga pionirji delavskih pravic, organizirali borbo zanj, zaslugi sedaj pa se priznava vsem drugim, samo onim ne, ki so se tepli pol stoletja, nekateri tudi dalj, drugi manj, da je prišlo do tega, kar imamo, in kar še lahko dobimo.

Na republikanski konvenciji leta 1928 v Clevelandu je pokojni senator William Borah med drugim tole izjavil: "Mi, republikanci, ne delamo prav, ker preganjamo manjšinsko stranko — socialiste namreč —

kajti biti ji bi morali hvaležni, da nam nudi priložnosti črpati iz njene platforme mikavne točke v naš program. Mi si jih sposodimo, ali pa jih emostavno vzamemo za svoje. Seveda take, katerih v svojem programu nimamo, a jih zaradi volilcev vendarle potrebujemo."

Socialistično gibanje v Zed. državah je torej storilo ogromen delež tudi k rešitvi krize, ki je nastala l. 1929. Ako bi bil kongres upošteval socialistično platformo vsaj izpred štirih prejšnjih terminov, pa ne bi bilo "Hoovervillov" in toliko stradanja, kot so ga morali prenesti milijoni brezposelnih.

Socialistična kampanja je vedno služila organizatoričnim smotrom v prid onih, ki so obsojeni na delo in na preživljanje z delom. Torej smo temu gibanju lahko hvaležni.

Socializem ni kriv, ako ni še zmagal, a kriva je masa, ki se brani najbolj onega, kar bi bilo zanjo najboljšo. Ako hočemo biti hvaležni, torej je treba, da upoštevamo zasluge socialističnega gibanja. Kajti vse pridobitve ljudstvu v prid so iz njegovega programa.

Nihče, komur je za ljudski blagor, ne more zanikati, da moramo biti hvaležni socialističnemu gibanju in nam bo še prav tako dobrodošlo v bodoče.

Ako socialistična stranka organizatorično nazaduje, pripišimo to na račun nezavednosti mase in njeni nevednosti, ne pa socializmu.

Kajti če bi delavska masa razumela cilje, namene ter program socializma, bi ne imeli sedanjih kritičnih časov; odpravljene bi bile te grozne vojne in barbarstvo v Evropi in v vseh drugih krajih sveta.

Delavci ustvarjajo vse, kar je potrebno za vojne; razdvajanja in uničevanja ne bi moglo biti brez njih.

In s tem orodjem, ki ga delavstvo producira, se po svetu mori, pobija in ruši mesta, vasi in uničuje polja. Svoje lastno delo ugonablja samemu sebi.

Sploh si je vseh grozodejstev današnjih časov masa sama kriva. Ker ji ni zabranjeno misliti, se bi lahko organizirala tako kakor uči socializem in vse bi bilo dobro.

Posebno sedaj, ko bi delavstvo moralo biti najbolj strnjeno skupaj, smo pa postali sebični in se ne brigamo, kaj nam prinese bodočnost.

Današnjega klanja in razdejanja bo enkrat konec. Ako se delavstvo ne spametuje in sprejeda, se lahko dogodi, da bo še to malo civilizacije, kar jo imamo, za dolgo uničena. Ako se to zgodi, dobimo najhujšo anarhijo in človeška kri bo pokrila ves svet. Kdaj neki bo človek resno postal človek, da bo znal voditi samega sebe in svoj um uporabiti v svojo lastno korist. ... — Anton Jurca.

(Op. u.—Drugi del tega dopisa bo v prihodnji številki.)

LISTNICA UREDNISTVA

Ker je bilo nekaj dopisov, ki vabijo na prireditev Cankarjeve ustanove 9. marca v Detroit v tiskarni za to številko že postavljenih, smo one, ki so prišli pozneje, izpustili, ker bi pomenili le ponavljanje.

Kadar se gre za načela, ne bojte se zamer!

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

Frank Cesen o izidu volitev

Izid volitev v odbore JSZ in Prosvetne matice, je v splošnem zadovoljiv, dasi bi bila lahko zastopana tudi mlajša generacija, kot aglini Andrew Turkman in Alice Artach. Med novimi odborniki se nahajajo iskreni borci za napredek in socialno pravico, katerih ne odnese vsaka sapica. Te odbornike čakajo težke naloge — kako poživeti nekaj krepko socialistično gibanje med nami in obenem najti pota za izpolnitev Prosvetne matice in njene kulturne misije. Ker živimo v kritičnih časih, bo ta naloga še toliko težja. Zato je potrebno tesno sodelovanje vsega zavednega delavstva. Socialistično gibanje je vsled vojne v zastoj, toda vojne niso večne, do čim gre razvoj svojo pot naprej. Naloga JSZ je, da se naprej gladi pota razvoju in napredku v tej ali oni obliki, dokler ni dosežen končni cilj.

Frank Cesen.

Peter Verhovnik se poškodoval pri delu

Sodružica M. Verhovnik iz Pullmana, Ill., nam piše:

Zelo rada bi se bila udeležila prireditve v korist Proletarca, ki ste jo imeli 2. marca, a moj mož je v bolnišnici vsled ponesrebe pri delu. Pred dvema tednoma pa je bil najin starejši sin na operaciji. Ko ste imeli lani priredbo v korist Proletarca, pa tudi nisem mogla priti, ker sem bila pet tednov v postelji. Za zadnjo sem si vstopnice, ki sem jih dobila, prihranila, v upanju, da jih do 2. marca razprodam in pošljem vsoto. Pozdrav!

M. Verhovnik.

Priredba v prid Cankarjeve ustanove

Detroit, Mich. — Od pripravljalnega odbora za igro "Neutrlni Amor", katera bo igrana pri nas v Detroitu dne 9. marca pod avspicijo Cankarjeve ustanove iz Clevelanda, se mi je naročilo, da o tem obvestim naše čitatelje Proletarca. Torej kot že gori omenjeno nam bodo Clevelandčanje na omenjeni dan igrali igro, katero je spisal Ivan Molek, in katero najdete v Ameriškem družinskem koledarju letnika 1917. Kot se sliši, pridejo poleg igralcev omenjene igre tudi izvežebani solisti, dueti in kvarteti. Nastopila bosta s par pesmami tudi pevška zbor "Svoboda" in "Naprej" iz Detroita. Torej na svidenje na gori omenjeni datum v SDD. Vi Clevelandčanje pa nam dobro došli.

Leo Junko.

Proletarcu boste največ koristili, ako mu pridobite v tem letu vsaj enega novega naročnika vsaki.

Posledice vojne

Delovno ljudstvo v Evropi je živeo bedno že pred to vojno. Sedaj mora biti še bolj "delovno" in se preživljati s čezdalje manjšimi odmerki.

Ako v vaši naselbini ni se kluba JSZ, pristopite vanjo kot član "at-large". Clannrina je \$1 na leto.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

"Napredok", glasilo SSPZ, poroča v izdaji z dne 26. februarja, da je članstvo sklenilo s 3.077 proti 1.295 glasovi, da se točko 2 originalnega konvencionalnega sklepa glede vprašanja združenja s SNPJ lahko spremeni. 2.595 članov se glasovanja ni udeležilo. Ti ne štejejo ne za ne proti.

S tem je vprašanje združenja in skupne pogodbe med SSPZ in SNPJ postavljeno v novo poglavje. Omenjena izdaja "Napredka" piše o tem:

Izd glasovanja glede točke pomeni, da ima združitveni odbor SSPZ pravo roko v nadaljnjih pogajanjih s SNPJ v zadevi čarterja, to se pravi, da SSPZ ne stavi nobene zavire združenju med tema dvema organizacijama na podlagi čarterja SNPJ. Kakor znano, je združitveni odbor SSPZ sprejel to koncesijo, katero je sedaj potrdilo tudi članstvo, potem ko so se predstavniki SNPJ obvezali, da se bo v končno združitveno pogodbo zanesla točka, ki bo določala, da SNPJ spremeni svoje ime.

Prvotna točka 2. združitvene pogodbe je določala, da se obe organizaciji formalno razpustita, naker se izvrši inkorporacija skupne organizacije pod novim čarterjem. Glavni ugovor proti originalni točki od strani SNPJ je bil, da bi ta procedura utegnila ogroziti poslovno v nekaterih državah, ki imajo stroge zakone glede bratskih organizacij, poleg tega pa da bi s tem nastali nepotrebni stroški.

Poročilo o poteku združitvene akcije sta seji gl. odbora podala br. Lisch in Kuehl, ki zavzemata mesto predsednika in tajnika združitvenega odbora. Kot razvidno iz njenih poročil, ni sedaj nobene resne zavire za združenje med SSPZ in SNPJ. Slednja organizacija je tudi pristala na to, da se vodi ločeno knjigovodstvo za člane, katerih certifikati bazirajo na American Experience plačilni lestvici.

Prilagodni korak v združitveni akciji je sestava končne pogodbe, katero mora v smislu državnega zakona potrditi glavni odbor. Kadar bo omenjena pogodba sestavljena, ima biti sklicana izredna seja gl. odbora. Dalje bo treba podvzeti korake za sklicanje izredne konvencije, ki se ima vršiti v septembru, in sicer v Pittsburghu, kjer se bo v istem času sestala konvencija SNPJ. Ako konvencija SSPZ pogodbo odobri s dvotretjinsko večino, in ako isto stori konvencija SNPJ, potem bo združenje izvršeno, in delegaciji obeh organizacij pričeta skupna zborovanja pod novim imenom združene organizacije.

Seja je dala glavnemu izvršnemu pododseku SSPZ polno moč, da ukrene vse potrebno, da se mala društva združijo v svrhu izvolitve delegatov za izredno konvencijo.

Iz tega poročila je sklepato, da se združevalno delo v bodoče ne bo vršilo v znamenju prepričev, časopisnih polemik in v nezaupanju, nego stvarno, s stališča interesov obeh organizacij. A možno je tudi, da nastanejo nove zapreke, kot so že v preteklosti. Vprašanje združenja ni samo bratskega nego tudi zelo tehničnega značaja. Toda če je volja, bo tudi preko tehnikalij lahko iti. Dobro je

imeti v vidu tudi vzroke, čemu je SSPZ nastala. Bila je ustanovljena vsled boja v—in nato proti SNPJ. In ta duh je v nji dolgo ostal. Gotovo je, da tudi sedaj ni še povsem pozabljen. Stare rane se ne zacelijo rade. Kadar se, se pogosto pripeti, da se znova odpro. Priznati pa je treba, da je gl. in združitveni odbor SSPZ vodil referendum v znamenju tolerantnosti in sprave. — c.

Statistika Jugoslavije o rojstvih v zadnjih treh letih pravi, da jih je bilo največji odstotek rojenih v vrbaski banovini (ki ima največje in največje nečiste prebivalstvo), najnižji odstotek pa v Sloveniji, ki ima najbolj katoliško prebivalstvo, gospodarsko pa je mnogo na boljšem kot vrbaska banovina. Stvar je značilna zato, ker je v najbolj katoliškem delu Jugoslavije porodna kontrola najbolj uporabljana.

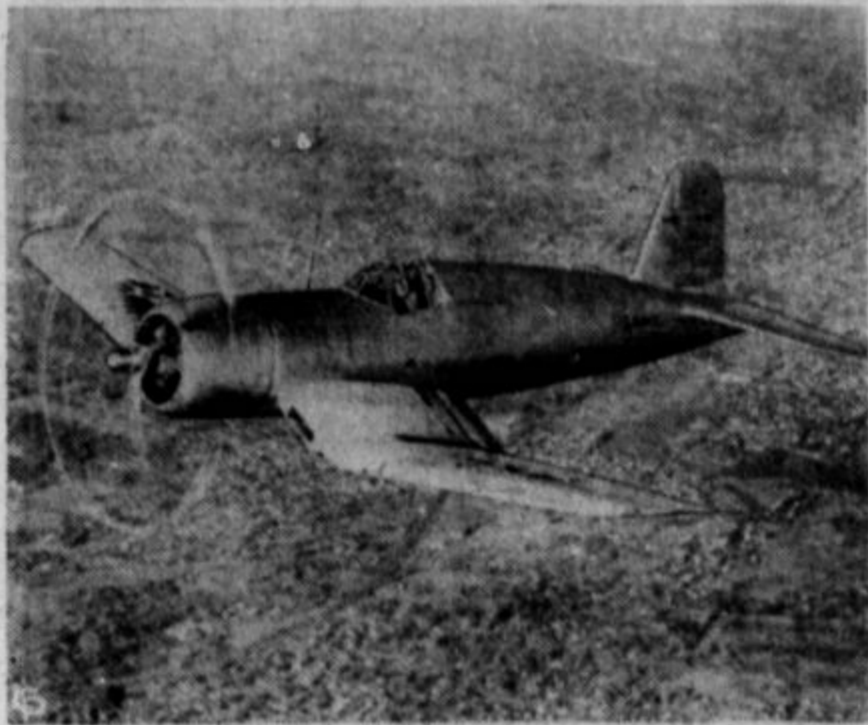
Gl. odbor KSKJ se je na svoji prošli seji gnalvil tudi z Matijem Pogorelcem ter mu pretel s kazenskim postopanjem na podlagi pravil, ako ne preneha s svojim "protiverskim" bojem v Prosveti. Ko Matija take pretneje čita, lahko po-boljšo točko vzklika: "Bog v nebesih ve, da nisem proti njemu in cerkvi, pač pa sem ji pomagal več kot marsikdo izmed glavnih odbornikov KSKJ. Pisati v Prosveto pa tudi za katoličane ni smrten greh." Ampak po mnenju precastite duhovščine, odbornikov KSKJ in Antona Grdine je toliko kot storiti božji rop, ako pišeš v "brezverski list" (dasi so tudi že slovenski duhovniki pisali vanjo). — J. P.

Zvezni kongres se nič ne verjame v blitzkrieg, kar se parlamentarstva tiče. Glavno je, da se zapravijo dnevi. Senatorji govore in govore ure in ure. Včasih mora kdo izmed njih poslušati le samega sebe, tu in tam kdo zahteva kvorum, drugače pa čitajo govore kar iz časopisov, ustavo, dolge izjave prejšnjih senatorjev, in tako se ta stvar vleče brez konca in kraja. Vsi pa vedo, kdo je za in kdo proti Rooseveltovemu načrtu. Način, ki ga uporabljajo člani zveznega kongresa sedaj, ko šteje vsaka minuta, lahko res prinese v Zed. države konec demokracije.

Mussolini je pred nekaj meseci zapretil Grkom, da jim bo zlomil hrbet, pa tudi ako ga vzame leto dni. Kaj pa, če je s to svojo nesrečno vojno zlomil hrbet Italijanom?

Amerikanski Slovenec kuje kapital z oglašanjem svoje zla-

LETALSKE LADJE ČUDO SEDANJE VOJNE

Zračno letalstvo je značaj vojne v primeri s prejšnjo svetovno vojno docela spremenilo. Bombniki in podletniki, ki so pred dvajsetimi leti mogli premeriti komaj sto milj in le s težavo ostali več ur v zraku, so sedaj zmoini pluti po stotine in nad tisoč milj ter dalj, natrpani s bombami in drugim uničevalnim materialom. Na gornji sliki je bojno letalo ameriške mornarice, ki je eno izmed najbolj popolnjenih, kar jih pozna sedanja bojna tehnika. Eno izmed sličnih ameriških letal je dne 27. februarja na vojaških vajah treščilo v morje blizu Balboa, Canal Zone. Vseh sedem oseb moštva je bilo pri padcu ubitih.

te jubilejne kampanje. Izdal bo "zlati knjigo" (svoječasno so v tej deželi najboljše prospevali listi, ki so prodajali "zlate" bonde), ki mu bo prinesla lepo vsoto. Kajti v nji ne bodo zastopani samo župan čikaškega mesta, nadškof Strich itd., ampak tudi sam predsednik Zedinjenih držav JDR. Hm, to pomeni dohodke... S 60-letnico Amerikanskega Slo-venca se Janez Jerič sicer po krivici baha, ker takega jubileja po tolikokratnem menjanju lastnikov lista sploh ni. A business je business! Jerič bo uspel! Medtem ko se socialistično misleči slovenski delavci ukvarjajo z malenkostmi, misleči, da rešujejo svetovne probleme, pa klerikalni agitatorji zanjejo celo po tistem polju, ki ga niso oni posejali.

Kaj dobim? To je vprašanje, ki ga preprosto človek — in to povsem upravičeno, takoj zastavi, čim ga vprašaš za prispevke v ta ali oni namen. Omenjeni Am. Slovenec se je iz take zagate izmazal na najglagljiji način: Za vse žive in pokojne naročnike obljublja svete maše zastoj. Naročiš list, pa se rešiš pekla, si skrajšiš pokoro v vi- cah in nato pa dobiš zasluženi večni raj.

V Clevelandu je prireditev v SND v počast Rooseveltu na njegov rojstni dan lepo uspela, pravi "A. D." Njen prebitek v sklad boja proti otroški parali- zji je znašal nad \$800. Pri aran- žmih in zahvalah je sicer bilo med rojaki tudi nekaj nesogla- sja ter zamer, a taka stvar se za kampanjske namene še ve- dno izplača. — J. P.

Par hrvaških ikovov in drugih svečnikov, med njimi hrvaški (zagrebški) nadškof Stepinac, so obiskali papeža z apelom, da naj pri jugoslovanski vladi posreduje v prid onih hrvaških duhovnikov, ki jih je olast dala pod strogo nadzor- stvo vsled njihovega protidr- žavnega delovanja. Obtoženi so namreč širjenja letakov An- te Pavelića, kateremu Mussolini financira že več let njegovo "ustaško" gibanje za neodvisno hrvaško državo. Hrvatski faš- tični duhovniki bi se lahko učili, na primer od Slovakov, katoličanov v Nemčiji in v Avstriji, da jim Mussolini in Hitler ne bosta dala "samostojne hrvat- ske države". Še manj pa pa- pež, ker sploh nima moči. Sma pomagati Mussoliniju, in to je vse.

Italiji gre njena vojna "sre- ča" na živce. Duče sedaj nerad govori, a vendar se je pod težo nezadovoljstva svojega ljud- stva dne 23. februarja ogla- sil po radu in narodu do- povedoval, da so proti njego- vi politiki izmed članov Itali- janskega naroda samo gliste, kronični sitneži in slični ostan- ki "framazonških lož". Ako bi tega ne omenil, bi mu nihče ne mogel očitati, da je s tistimi be- sedami priznal, v kako kritič- nem stanju je njegova dežela.

stotkov preveč takih, ki bi la- hko koristili v "navadnih" po- kljih sebi in svojim ljudem, namesto da jih obremenjujejo.

Paul H. Douglas si je v čika- škem mestnem svetu, kjer za- stopa kot alderman peti okraj (okoliščinske univerze in zamorški predel) dobil več kot navadni ugled. On je profesor ekonomije na čikaški univerzi, ob enem slovi za večaka v so- cialnih problemih. V čikaškem mestnem odboru ima opraviti večinoma z mediokri in raketir- ji. Pa vendar je sam, na svojo roko, storil v par letih za kori- sti prebivalstva tega mesta več kot pa si more celo povprečno razumen meščan predstavljati. Douglas je včasih že agitiral za soc. stranko in pred petimi leti indorsiral Normana Thomasa. Sedaj pravi, da so stranke, kar se občin tiče, le v kvar, ako ljudje volijo kandidate po strankarski pripadnosti. Je pa še za strankarsko politiko v državnih in narodnih kampanjah. A tudi tu je stvar nerazvozljana. De- mokrat je proti demokratu, re- publikanec proti republikancu in niti socialisti se ne morejo usoglasiti. Douglas priporoča, da je za volilce najboljšje jam- stvo, če glasujejo v občinske odbore za "prave ljudi". Tudi v tem slučaju niso skušnje potri- dile njegove teorije. A vsaka- korkor je Paul Douglas brez vsake stranke storil v čikaškem mestnem svetu v enem letu več, kot obe stranki skupaj. (Republikanska in demokrati- ska. V ta urad ga je indorsirala na željo prijateljev predsedni- ka Roosevelta čikaška demo- kratska mašina.)

Wendell Willkie je na shodu v Indianapolisu dejal, da so "a- piziraji v kritičnem momentu sovražniki človeške družbe". Republikanci se vsled tega pre- rekajo, kdo izmed njih je "api- zar".

Zločinstva so stvar, ki jih bi bilo treba držati pred mladino čim dalj stran. A vendar se baš izmed mladih fantov, pa tudi deklet, rekrutira največ slabih karakterjev. V nekem predelu v Chicagu se je ustanovila sku- pina mladcov, ki je v temi ali kadar že je mogla, iztrgovala ženskam ročne torbice. Vsa so- seščina je bila vzrujena. Polici- ja je dobila nalogo, naj tolova- je izsledit. Ko je neki policaj pri tej pažnji videl teči tri fante, jim je zapovedal, naj se ustavi- vo. Pa se niso. Poslužil se je re- volverja. Eden izmed njih, star 19 let, je bil ubit. Tovariši in sorodniki trdijo, da ni ropar in da ni ničesar zakrivil. A izgubil je življenje po krivdi drugih fantov, njemu enake starosti, ki so v isti sosesčini uganjali ro- parske napade. Dogaja se, da čestokrat plača za grehe dru- gih popolnoma nedolžen člo- vek.

Henrik Shipstead, ki je zvez- ni senator iz Minnesote, pride izven svoje države le poredko- ma v časopisje. Razglasil se je znova lani, ko je napravil skok iz farmerske delavske v repu- blikanske stranko, in precej publicete je dobil sedaj, ko se gre za podpiranje Anglije. On je odločno proti Rooseveltove- mu načrtu. Pravi, da s svo- jimi taktiko ugaja vsem trem večjim strankam v Minne- soti (republikanski, demokrati- ski in farmerski-delavski, ki jih tvorijo večinoma potomci škandinavskega pokolenja; vrh tega tudi komunistični, v kateri so najjača skupina ne- kdandji socialisti in pa Hrva- ti ter Nemci.)

Joseph Zalar, tajnik KSKJ, "odlikovan"

Medalij sv. Save III. vrste imajo v Beogradu cele kupe. Sicer odlikovanja tretje vrste ne pomenijo dosti, ampak ne- kateri ljudje so jih vendarle veseli, kakor mali otroci igrač, ki jim jih prinese Miklavž.

Ameriška Domovina z dne 28. februarja o tem odlikova- nju vzradoščeno, z velikim ti- skom na 1. strani, piše sledeče:

"Od jugoslovanskega konzula- ta v Chicagu je dospelo sporo- čilo, da je jugoslovanska vla- da v Beogradu na predlog pre- sednika ministrskega sveta in zastopnika notranjih zadev od- likovala g. Josip Zalarja, glav- nega tajnika KSKJ, z redom sv. Save III. stopnje, kot v znak priznanja za njegovo delo na narodnem in kulturnem polju."

Tista medalja, ki nosi imo pravoslavnega svetnika, je mor- da katoliškega veljaka Zalarja razveselila, ako je nečimuran, toda red sv. Save III. stopnje ne pomeni niti toliko kakor Za- larjevo delo "na narodnem in kulturnem polju", ki ga je bilo tako malo, da tudi odlikovanje sam o njemu ničesar ne ve. J. P.

Detroitčani in okoličani!

V nedeljo 9. marca gostuje Cankarjeva ustanova v dvorani Delavskega doma v Detroitu. Podali bomo izredno lep variet- ni program. Najprvo bomo igrali famozno Molково satiro "Nevtralni Amor", v kateri ima glavno vlogo naš neprekosljiv "komedijant" Anton Eppich. Poleg njega nastopijo v igri Jose- phine Turk in Tony Perušek, oba priznana pevca pevskega zbora Zarje; nadalje Louis Zorko, John Cech in pisec. Igro režira Louis Kaferle.

V drugem delu programa pa nastopita detroitska pevska zbora "Svoboda" in "Naprej" in nato pevci Glasbene matice, in sicer v solo-spevih, duetih in kvartetu. Ti pevci so naše naj- boljše metropolske moči. Saj ste gotovo že večkrat slišali o njih. Tončka Simčičeva, sopra- no, Louis Belle, tenor, Frank Plut, bariton, John Nosan, bas in John Lube, bas. Brez preti- ravanja, program bo lep, zato pridite vsi ob treh v Delavski dom na Livernois Ave. Tudi ro- jaki iz Toleda naj pridejo. Tam bomo prav gotovo videli tudi Stolfova iz Toleda, saj ona dva čisto običajna celo cleveland- ska priredbe. Zadržite se sku- šal pregovoriti tudi nekatere Čikažane, da bi prišli 9. marca v Detroit. Morebiti pridejo.

Mogoče pa bo kaj skupaj or- ganiziral Mike, ki je delovodja v tiskarni SNPJ. Iz Clevelanda nas pride natlačen bus. Prireditev se vrši pod pokro- viteljstvom Delavskega doma in s kooperacijo naprednih de- troitskih društev. Po predstavi se vrši ples in prosta zabava. Torej na prav gotovo svide- nje. Milan Medvešek.

O naših aktivnostih med Slovenci

Detroit, Mich. — O nič kaj ugodnem stanju delavskega gi- banja v splošnem pišem na dru- gem mestu v tej številki. Am- pak kar se tiče aktivnosti v slo- venski naselbini našega mesta, so zadnje čase malo bolj oži- vele.

Člani in članice pevskega zbora Svoboda se pridno učijo za svoj koncert, ki ga prirede v nedeljo 30. marca v Sloven- skem delavskem domu.

Informiran sem, da tudi pev- ski zbor Naprej funkcionira in vaje redno obdržuje.

Dobro pojav je tudi ustano- vitev mladinskega krožka S. N. P. J., ki ima lepo število članov. V nji so otroci tudi že druge generacije, torej tu rojenih Slo- vencev. Organizirala ga je mla- da članica Knapich, ki je oseb- no še ne poznamo, a vendar vs- 2 priznanje njenemu koristnemu delovanju.

Obeta se nam v tej in prihod- ni sezoni precej priredb s pro- grammi. V nedeljo 9. marca bo- mo videli v Slov. del. domu sku- pino clevelandskih slovenskih umetnikov, ki nam bodo nudili glasbeni in dramski spored. Na- stopijo kvarteti, dueti, solisti in tukajšnja pevska zbora "Svo- boda" in "Naprej". Pravijo, da nastopi tudi naš znani komik, slovenski "Charlie Chaplin", Anton Eppich. Poleg drugega nam bodo vprizorili Molково

satiro "Nevtralni Amor". Spo- red bo torej bogat, vstopnice v predprodaji pa so samo po 50c in pri blagajni pa 60c. Na raz- pologo so pri vseh rojakih, v SND in v SDD.

To bo torej prireditev, na ka- teri bomo slovenski Detroitčani res imeli priložnost uživati par- veselih uric duševnega razve- drila. Clevelandčani, ki bodo spored predvajali, so v vseh o- zirih sposobni naloge, ki jo bo- do izvršili.

Pred tedni nas je obiskal Mi- lan Medvešek in njegova so- progga. Škoda, da nista imela več časa ostati med nami. Ko govoriš z Milanom, lahko opa- ziš, da je — čeravno še mlad — jako navdušen za kulturo, še o- sobito za dramatik in slične priredbe, kot jo nam vprizore 9. marca. Takih agilnih mož mi jako potrebujemo. Mi, starejši, ki smo bili pred leti tudi polni navdušenja za naš pokret, se- daj že nekam pojemamo, pa je nujno potrebno, da si dobimo novih moči.

Rojaki v Detroitu, pokaži- mo torej našim prijateljem iz Clevelanda, da upoštevamo nji- hovo delo. — Anton Jurca.

Koncert in opereta soc. pevskega zbora Zarja

Cleveland, O. — Sada se po- dne, je rekel oni, ki se je usedel za mizo in prijel za žlico. S temi besedami mi ne mislimo na kakšno jed, kakor nekateri, ki jim je na misli samo kaj bodo jedli; še ruski delavski pisa- telj Gorki je enkrat rekel, da sovraži človeka, ki se boji, da ne bo sit. V mislih imam, da se bo v kratkem pričela spom- inadanska sezona koncertov raznih pevskih zborov, ki jih imamo v Clevelandu kot listja in trave. Koncert soc. pevskega zbora "Zarja" se bo lefos vršil v nedeljo 6. aprila v avditoriju Slov. nar. doma na St. Clair Ave. Pričetek ob 3:30 popold- ne. Soc. pevski zbor Zarja je običajno imel svoj koncert, ki je skupno sodeloval s soc. klubom v proslavi delavskega praznika Prvega maja. Ker je pa bila dvorana že prej oddana, smo se morali zadovoljiti z da- tumom, ki nam je bil na razpo- laganju.

Koncertni program Zarje bo tudi to pot lep in bogat. Vsebo- val bo kot običajno več lepih pesmi in pa opereto "Povodnji mož", ki bo spet nekaj posebnega na našem odru. Vstopni- na bo sledeča: v predprodaji 40c, pri blagajni 50c in zvečer za ples 30c. Igral bo John Pi- ckonov orkester. Vstopnice se dobe pri pevcih in pevkah Zar- je, pri Jos. Durnu na 156 Water- loo Rd ter pri Mrs. Makovec v sladščičarni v SND na St. Clairju. Več o tem koncertu bo poročano pozneje. Vse naše znanec in prijatelje pa opozar- jamo, da si že sedaj rezervira- jo zgoraj omenjeni datum in nas posetijo, da se bomo v kro- gu drug z drugim zabavali in se navžili prijateljskega duha.

Dramski zbor Cankarjeve us- tanove bo gostoval v Detroitu v nedeljo 9. marca. Ponovil bo Molokovo satiro "Nevtralni A- mor". S to skupino bodo sode- lovali tudi naši pevci, kakor Fr. Plut, Tončka Simčič in John Lube. Zraven teh bo tudi sode- loval pev. zbor "Svoboda" iz Detroita. Program bo provr- sten. Zato se pričakuje obilne udeležbe — posebno pa od De- troitčanov. Iz Clevelanda, ka- kor se sliši, jih bo cel bus. Ta priredba gre v prid Cankarje- vega glasnika. Pridite!

Za publicijski odbor J. Krebel.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NCVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

TeL. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

O DEMOKRACIJI VII.

Pri večini naprednih narodov ima danes vsak moški in vsaka ženska volilno pravico, ko dopolni določeno starostno leto, in ljudska izobrazba je že zelo razširila razumnost med ljudmi. Vsako mehanično čudo tega presenetljivo plodovitega industrijskega veka je kaj veliko prispevalo k temu, da se je neznansko razmahnilo orjaško telo, ki mu pravimo ljudsko mnjenje. Tisk s cenimi listi in ceninim črtvom, para in električna železnica, parnikom, letalom, brzojavom in telefonom pa sedaj še brezžični brzojav ali radio, vse to je dalo demokraciji silna sredstva za nove pridobitve.

V demokraciji stare Grčije je imel grovnikov morda glas za petdeset drugih, all v moderni demokraciji more kandidati ali kandidatkinja za kako višjo javno službo s pomočjo mehaničnih sredstev nasuti milijonom volilcev in volilk kar cele koše svojih obljub v ušesa, ne da bi se le enkrat ganil s svojega mehkega sedeža. Seve ga tekmeči pobijajo ter se pri tem kajpada poslužujejo enakih sredstev in v razvoju se pojavljajo nove in nepričakovane zlorabe, ki so v vsaki reformi zveste in neločljive spremljevalke. Demagogi, hujskači in neodgovorni časniki imajo čimdalje širše polje pa večjo moč. Pri tem pa se ne prestopajo bolj in bolj manjša spoštovanja do parlamentov ali vsaj do parlamentarcev, ker se je demagogija udinjala za dekle pri tako zvanem javnem mnenju, ki se da potegniti zdaj na to, zdaj na ono stran, kakor že nanese slučaj in kakor se mu ustreza.

Stari nazori ustavnega liberalizma so popolnoma obledeli in liberalnim strankam so izpodbita tla. Konservativnost in naprednost sta si nespravljivi nasprotnici. Srednje poti ni. Živimo v dobi krajnjih nasprotij in brezobzirnosti. Večina se le malo zmeni za pravice manjšine. Največkrat pa že prav nič. Enakopravnost, ki prevladuje v moderni demokraciji, je v marsičem pristranska. Vladojoče sile se kaj rade prilizujejo javnemu mnenju iz strahu, da bi jih to ne porinilo iz sedla. Ali čeravno je enakopravnost v takšni demokraciji resnična, ne jamči še to svobode v njej. Saj postanejo ravno v prizadevanju za obdržanje tiste enakopravnosti mnoge demokracije kaj trinoške in nečloveške birokracije, ki brezobzirno vklepajo vsakršno gibanje v železje ter se navadno vmešavajo v zasebne zadeve poedinih državljanov in državljanek deloma iz naravnega veselja do vmešavanja, deloma pa tudi za to, da vsaj deloma opravičijo zaposlitev ogromne armade vsakovrstnih uradnikov in uradnic. Kakor so stari liberalci poj-

movali demokracijo, je bila ideja osebnosti in človečnosti vanjo vključena in umevna sama po sebi. V novi in industrijski demokraciji se tista ideja izpolnjuje. V njej se naprtuje ljudem množstveno čutenje, ki skuša poenoličiti vse—obleko, govorico, obnašanje in celo mišljenje. Pečat enoličnosti je prisrčen na vsako stvar. Vse je po enem kopitu. To pa privablja monotonost, vsakdanost, mrtvost in pustost, kar je pač cena demokracije v industrijskem sistemu.

Na drugi strani pa vidimo številne in dragocene pridobitve, ki odtehtajo tisto ceno.

V demokraciji ni najvišje prav tako visoko, ne najnižje tako nizko. Viri vsakovrstne izobrazbe so odprti ljudskim množicam na stežaj. Demokracija sama je vsakdanja izobrazba za vsakogar v njej. Luč javnosti prodira vsepovsod. Posameznik si v njej pridobiva čimdalje več znanja o vladnih poslih. S tem bolj in bolj razumeva svojo vlado ter zato tudi čuti v sebi večjo odgovornost zanj. Zenski svet se osamosvaja in čimdalje bolj udeležuje javnega delovanja v narodu, čeprav morda na rovaš doma in družine. Delavstvo prejema večje plače ter ima krajši delavnik in boljše življenske razmere. Priložnost za materijalno in umsko napredovanje je več in več. Občila so lažja, cenejša in hitrejša. Ljudje so čimdalje bližji drug drugemu. Demokratična načela se priznavajo in vpoštevajo bolj kakor kdajkoli prej. Toda polagoma se dajejo uveljaviti le tedaj, kadar od strani izobrazba tiste ovire, ki jim jih devata prhoda in človeška natura v napoto.

Duh je važnejši od sistema ali ustroja. Kajti brez njega se oblika absolutizma razlikuje le po številu tistih, ki ga nam naprtijo. Tisti duh je izražen v gestu francoske revolucije — "svoboda, enakopravnost, bratstvo". Svoboda, ki naj odpre vrata vsakomur, da more zavzdno upati na boljše in lepše življenje v samovladni ljudski državi, iz katere so izgnane vse trinoške sile in kjer ima oblast vse ljudstvo. Enakopravnost ob odpravi vsake ekonomične in politične predprave. Bratstvo ob dobri razviti družabni zavesti. Ta duh je svoboda, pa če je ta še tako nedoločna. In morda mora biti taka. Kajti ona je živa stvar, ne pa nekaj, kar se je pridobilo z vojnami ali revolucijami in davnini ter se potem dejalo v državne arhive.

Svoboda je v demokraciji umevna sama po sebi. Ona je njen cilj, njen smoter. Evolucija, razvoj svobodnega človeka. Toda svoboda pa je tudi izbegavna, ker je pač impresijonična. Teško jo je ujeti, teško določiti.

Človek se je po silnih prizadevanjih in naporih otresel mnogih okovov. Suženjstvo in

SKRB ZA OTROKE VSLED NAPADOV IZ ZRAKA

Iz vseh mest v Angliji so spravili na deželo stotine otrok, kar pa je ustvarilo nove probleme, na primer vprašanje, kdo jih naj preživlja, in na katere stroške se naj zdravijo v bolnišnicah. Tisoče in tisoče družin je prizadetih, ker so vsled "totalitarne vojne" vrzene popolnoma iz reda. Na slikah je voditeljica skupine otrok v Angliji, ki so skušajo oteti nemških letalcev z begom v varnejše kraje, kakor pa so velika mesta. Vsi so opremljeni s plinčnimi maskami in drugimi zasilnimi pripomočki.

hlapečevstvo ali tlačanstvo je odpravljeno. Pridobljena je civilna, osebna in verska svoboda. Človeku je dano izbirati po lastni volji delo in delodajalca. Nič mu ne more več vsiliti te ali one vere. Temu je v bistvu tako. Ali okolščine, ki jih astvarjajo razni nedostatki modernih demokracij, zelo omejujejo tisto svobodo.

Politična svoboda se je pridobila v volilno pravico. Toda gospodarska ali ekonomična svoboda še ni dosežena in v marsikateri današnji demokraciji vlada samopasna plutokracija ali bogatstvo.

Prihodnji teden skoncem razpravo o demokraciji, ki ji ravno sedaj preti huda nevarnost po celem svetu.

MALO POPRAVKOV

Zadnji teden se je v to kolo vrnila neljuba pomota, ki me je hudo zbadala v oči. Tiskano je bilo "svobodščina", v rokopisu pa je bilo bržkone pravilno zapisano "svobodaščina". V tej besedi se 'd' stopi s 'šč' ter popolnoma izgine. Taka je tudi z besedo "sosesčina".

Zadnje čase je večkrat opaženo v naših listih napačno obliko "s čemer". Pravilno bi se imela glasiti "s čimer". Oziralni zaimek 'kar' s sklanja takole: kar, česar, čemur, kar, v čemer, s čimer. Osebnii zaimek "on" se sklanja takole: on, njega ali ga, njemu ali mu, njega ali ga, v njem, z njim.

O predlogu in drugem

Oakland, Calif. — Dragi uradnik: V lanski božični sezoni sem predlagal, da bi vsi naročniki prispevali v tiskovni sklad Proletarca vsaki dolar, namreč kdor to zmore. Joseph Snoy iz Bridgeporta, O., je predlog podpiral in se odzval z dolarjem.

A kaj pa drugi? V dosedanjih izkazih se nisem videl, da bi najin nasvet upoštevali toliko, kot je potrebno. Kajti če hočemo Proletarca ohraniti, mu je treba mazati kolesa, kakor vsakemu stroju. Drugače se ne vrte dolgo. Proletarcu je treba pomagati z dolarji, drugače tudi njegov stroj preneha delovati. Torej kaj mislite? Vsak cent, ki ga prispevate, pomeni dotok novega olja v borbi za ohranitev lista.

Društvo Tabor Slovanov S. N. P. J. je imelo v soboto 2. februarja v San Franciscu veselico v korist društvene blaginje, katere sva se udeležila tudi jaz in soproga. Pri baru je prodajal pivske tikete A. Lekšan.

"Si čital moj predlog v Proletarcu?" sem ga vprašal.

"Sem! Na, tu je dolar, pa ga ti pošlji Proletarcu!"

"Dobro," sem rekel, "pa bom se enega dodal, da bo več za leglo, vrhu tega pa bom skušal nabrati še kaj prispevkov." Pa sem pričel. In kot vsakemu znano, človek pri takemu delu vedno naleti tudi na "obernaprednjake". Pa se začno pričkati za Rusijo ali za kar že. Debatirali na ta način je le potrata časa. Jaz nimam nič proti Rusiji. Stavim pa pet grošev, da če bi tisti, ki so z dušo in telesom za rusko vlado, šli v Ameriki v po-

V nedeljo 9. marca bo v Slovenskem del. domu smeħa in zabave v izobilju

Detroit, Mich. — Detroitčani smo zadnje čase portali nekam lokalni patrioti. Vse naše družbene zadeve in druge važne vesti rešujemo v svojem delokrogu. Kaj bi jih tudi pošiljali v svet, da se nam tam izpričijo kot "Krivopriščniku" sin, in odveze bi itak ne dobil.

Vse drugače pa je, kadar pride k nam gostovati kakšna skupina dobro treniranih pevcev ali igralcev. Takrat pa alarmiramo ne samo na svojih društvenih sejah in sestankih, celo v cajtenge zapisemo: Detroit bo imel to in to.

Dne 9. marca bo Cankarjeva ustanova vprizorila s Slov. del. domu varietni program, za katerega vlada že sedaj veliko zanimanje. Kako bi tudi ne! Iz Clevelanda pride zbor najboljših pevcev in igralcev. Cel bus jih bo! Imena kot so Tončka Simičevića, L. Belle, F. Plut, John Noran, John Lube — niso na repertoarju kadar bi si kdo želel in zato so za Detroit specialiteta, zaradi katerih je vredno, da si nabavite vstopnico, dokler so še na razpolago.

Vprizorjena bo tudi Ivan Molekova enodejanka "Neutrlni Amor", v kateri nastopijo Milan Medvešek, Tony Perušek, Anton Eppich, Josephine Turk, Louis Zorko in John Čeh. Igra je vzeta iz življenja naseljenecv tik pred svetovno vojno l. 1914 in ima še danes izrazito vrednost, ko se tako radi kregamo zaradi evropskih dogodkov in si vsiljujemo svoje mnenje trdeč, da le mi smo v pravem. In tako se Kozoglav (Milan Medvešek) srbo-rusofil, in Bučeglav (Anton Eppich), avstrijski patriot in soldat, preklinjata kot stara jagra radi reči kdo ima prav. Ljubicama Tonetu (sin Kozoglavja, Tony Perušek) in Lenki (hčerki Bučeglava, Josephina Turk) pa ni mar, če ta trhla Avstrija razpade.

S par pesmami nastopita pevka z zbora "Svoboda" in "Naprej". Iz programa je razvidno, da bo bogat po kvaliteti pevcev in igralcev. Saj so iz obeh strani prijavljene najboljše moči. Vstopnice dobite pri društvenemu tajniku, v Slov. nar. domu, v Slov. del. domu in pri podpisane mu.

Plakatov posameznikom ne bomo pošiljali, ker so s tem preveliki stroški; so pa že sedaj razobešeni v Slov. del. domu in Slov. nar. domu. Program bo trajal dve in pol ure. Po programu — ples in prosta zabava.

Detroitčani, ne zamudite 9. marca, je naš dan zabave in veselja. S tem je tudi pomagano Cankarjevi ustanovi, katere vrši jako hvaležno delo, ne zase, ampak za vse tiste, za katere je tudi pisal Ivan Cankar, namreč za delavske trpine.

Vljudno vas vabi, za pripravljalni odbor — Jacob Gorup.

Rudy Benedict in njegova nevesta obiskala SDC

Chicago. — Na obisku v Slovenskem delavskem centru sta bila zadnji četrtek mladi Rudy Benedict iz Detroita in njegova nevesta, hči Antona Anžička. Tudi ona je iz Detroita. Uživača medene tedne, a vseeno sta si dobila dovolj časa, da sta obiskala tukajšnje znance in naše urade. (Več o tem na angleški strani v tej številki.)

Ameriška armada noče velikanov

Stanje SSPZ SSPZ je imela ob koncu zadnjega leta v obeh oddelkih 9.914 članov in \$1.061.199.58 imovine. Napredovala je v obojem. Gl. tajnik Rus je članom odbora poročal, da bi bilo nedvomno še bolj narasla, toda vsled združitvene akcije je agitacija počivala.

Molitve za mir

Stotine ameriških protestantskih, katoliških, mormonskih in drugih pridigarjev kliče vernike, da naj molijo za mir. In res molijo, vrh tega pa pošiljajo proteste kongresnikom in Rooseveltu proti vojni. Ako bi take metode kaj pomagale, bi bil Hitler in Mussolini kmalu poražena.

Finančno stanje Francije

Francoski frank, ki je imel pred to vojno mednarodno vrednost, kot angleški in ameriški denar, je sedaj le lokalne veljave. Uradniki francoske državne banke pravijo, da je bilo pred in v času vojne 60 odstotkov vsega francoskega zlata poslana v Zed. države, ostale količine pa večinoma v Anglijo.

Jacob Fisher, star 27 let, vaga 470 funtov. Ko je bil na podlagi sedanjega zakona za obvezno vojaško službo pozvan na nabor, so ga vojaški zdravniki zavrgli, ker ga je "prevčal za onega vojska". Doma je v New Paltsu, država New York.

LASZLO GOMORI:

Odtiski prstov

Krauss je prodajal obleke v Kraljevi ulici. Nekega dne ga je obiskal prijatelj Vermes, ki je bil nekaj časa v daktiloskopskem oddelku na policiji.

"Servus Krauss," je pozdravil tigoveca. "Tvoje pismo sem dobil. Kaj želiš?"

"Dragi prijatelj, zašel sem v neko sumljivo maslo. Pred dvajset tednom me je obiskal eleganten, zastaven gospod. Rekel mi je, da bi rad kupil kje na deželi trgovino oblek. Prošil me je, da bi jaz pogledal, kje bi bilo kaj primernega. Obljubil mi je dobro nagrado, če izsediš dober lokal, ki bi ne bil predrag. Takoj mi je dal predujem sedemdeset pengov za stroške. Preiskal sem deset mest in mu povedal najmanj dvajset dobrih naslovov, toda možak se ne gane. Zelo sumljivo se mi zdi. Bog ve, kakšne namene ima? Morda je že večkrat kaznovan pustolovec? Tako mi je prišlo na misel, da bi bilo dobro, če bi vzel ti odtiske njegovih prstov in pogledal na policiji, ali jih morda ne poznajo."

"Iz srca rad."

"Iz tegale kozarca je večeraj pil. Potem se ga ni nihče več dotaknil."

Vermes je zavil kozarec v robec in šel.

Popoludne je Krauss Vermesa poklical po telefonu:

"Dragi prijatelj, odtiske sem posnel, toda nekam sem jih založil. Ne morem jih več najti."

"Nič ne de. Saj ti lahko postrežem z drugimi. Snoči smo bili slučajno v troje..."

"Kdo?"

"Moja žena, on in jaz. Ko smo se ločili, sem imel na rokah bele rokavice."

"Kje so?"

"V prednji sobi v omari med umazanim perilom."

"Imenitno. Takoj pridem z vsemi aparati k tebi. Do svidenja."

Drugo jutro je pridrvel Vermes v trgovino.

"Vse v redu! Včeraj sem se dobil tudi tiste odtiske s kozarca, ki se izgubili. Obojne sem primerjal in dognal, da se dom pičez ujemajo. Tvojih rokavic pa ni bilo v omari za umazano perilo."

"Kje pa si potem dobil odtike njegovih prstov?"

"Krauss, bodi močan! Tvoja žena je vmes."

Ko se je Krauss malce opogel, je besno zaklical:

"Podlež! Ta podlež! Ubijem ga!"

Vermes ga je potolažil:

"Ni treba več. Tvoja žena se ga je itak že naveličala in najbrže bo v nekaj dneh letel."

"Kako veš to?"

"Na njenih nogavicah sem dobil tudi še neke druge odtiske moških prstov."

Podpredsednik Wallace ostane v ospredju

Podpredsednik Wallace ne namerava ustati v ozadju, nego ostati spredaj političnih aktivnosti kolikor največ mogoče. V njih je veščak, če bolj pa v agrikulturi. Dosedaj je deloval stoustednotno s predsednikom Rooseveltom in pravi, da bo tudi v bodoče.

Angleške izgube na morju

Anglija je v sedanji vojni izgubila v pomorskih spopadih 38 rušilcev. Tako trdijo nemški viri.

Morda je pretiravano

Benjamin Gitlow, ki je bil tajnik ameriške komunistične stranke v tej deželi kakih osam let, trdi, da kontrolira kominterna samo v unijah CIO najmanj dva milijona delavcev. Res je, da so komunisti jako aktivni, toda Gitlow bržkone pretirava. Za unije ni dobro, da njegovi bivši tovariši vrtajo v njih, a je gotovo, da bodo tudi to neprimerno premagale.

Sodelujte v kampanji, da dobimo za Majski Glas čimveč naročil.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

APRIL CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" v nedeljo 6. aprila v SND na St. Clair Ave.

MAJ CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 11. maja v dvorani SNPJ.

JUNIJ CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 22. junija pri Keglu v Willow Springsu.

JULIJ CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 in "Zarje" na izletniških prostorih Federacije SNPJ v nedeljo 6. julija.

AUGUST STRABANE, PA. — Piknik kluba št. 118 JSZ v nedeljo 17. avgusta v Drenikovem parku.

NOVEMBER CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" na Zahvalni dan v četrtek 20. novembra v SND na St. Clair Ave.

Kjer JSZ kluba nima pristopite vanjo direktno. Cianarina za člane at large je \$1 na leto.

Listen to **PALANDEGH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST** Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M. **STATION WHIP** 1480 kilocycles (First Station on Your Dial) • Featuring a program of • **Yugoslav Folk Music**

PRISTOPAJTE K **SLOVENSKI NARODNI PODPORNJ JEDNOTI** NAROCITE SI DNEVNIK **"PROSVETA"** Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00 Ustanavljajte nova društva. Došet članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON OFFICE HOURS: 2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily At 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212 At 1858 W. Cermak Rd 4:30—6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100 Wednesday and Sunday by appointments only Residence Tel.: Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan **BARETINCIC & SON** POGREBNI ZAVOD Tel. 1475 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

Spori na industrialnem polju se množe vzlic posredovalcem ter predbacivanjam sabotaze

(Nadaljevanje z 1. strani.)

Prod tovarne Carnegie-Illinois Steel korporacije v omenjenem mestu je unija minul teden poslala tisoče piketov, ki so poslali demov vsakega, ki ni bil član, ali ki je nehal plačevati prispevke. Poročajo, da je bilo izmed 3.000 delavcev, ki so u-posterli pri omenjenih družbi, tisoč primoranih vrniti se domov. Družba se je potožila, da je to njen obrat spravilo v nered in je produkcija padla 50%, kar ji povzroča veliko škodo.

Poleg sovražnih korporacij in cnih delavcev, ki nočejo v unije, ima CIO nasprotice tudi v dualnih unijah AFL. Nekatero izmed teh so kompanijske unije, ki bi se morale na podlagi gi postave razpustiti, toda nje mesto tega so se pridružile k AFL, da ostanejo v tekmi unij CIO za priznanje.

Za posredovanja

William S. Knudsen, ki je načelnik vladnega odbora za produkcijo v prid narodne obrambe, je predložil kongresu načrt, ki med drugim določa točke, katerih namen je primorati obe skupini podvreči se v nesporazumih odločitvi posredovalcem. Stavk ta načrt sicer ne prepoveduje, a moralo bi se jih v pogajanjih toliko časa odlagati, da se jih bi potem sploh ne moglo pričeti, ker bi delavci v tem času izgubili navdušenje in zanimanje zanje.

Kongresniki pa smujejo svojo predlogo, ki bi stavke v obratih, katera imajo vladna naročila, sploh onemogočila.

V največjo korist unij bi torej bilo, da bi sklenile delovati v sporih s korporacijami solidarno in proti nevarnostim, ki jim prete v zakonodajah.

Another "May Herald" Edition

With the mailing of advertising contract blanks to all our key-men last week, followed by a circular requesting orders from fraternal lodges and individuals, we were set in motion for another edition of the popular English-Slovene labor review - The May Herald.

Advance information indicates that the large following of readers who look forward to reading the May Herald annually will find the forthcoming edition a veritable storehouse of educational material and enjoyable reading.

If the rapid pace set by our American Family Almanac sales this year can be taken as a criterion, no extraordinary difficulty will be encountered in enlisting the kind of support a publication like this should, by all standards of judgement, have.

To that small army of ad-seekers now in the field doing the preliminary work which enables publication and distribution, all due credit must be given for the unfaltering manner in which they have covered the field in the past. No less creditable is the work performed by the army of hustlers canvassing from house-to-house for orders.

Monetary returns in the way of commissions is almost a negligible factor in this work, and its continuation from year to year is engendered mainly by loyal, united devotion to a common cause. We Slovenes can be proud, and justly so, of a labor review which, in literary quality and artistic make-up compares equally with labor magazines published by large well-financed organizations like the American Federation of Labor.

Not uncommonly the remark is heard that Slovenes have nothing to show or be proud of in comparison to other nationalities. In most cases this remark and others similar to it have their origin among uninformed youth, who, when they become more familiar with our people as a nationality and our contribution to the general American scene, will wisely think twice before uttering such rash statements.

A glance at the large number of newspapers, books, and reviews published and circulated among Slovenes in this country, as compared with many another nationality, shows us far advanced in the cultural field; a fact for which we seldom give ourselves full due credit. And because we are not proud and fail to give ourselves just credit for our achievements, small as they are, others are more apt to disregard us.

Our May Herald is a publication, the finished workmanship of which we can all be proud.

Let's put our united sholder behind it and help insure its full recognition and support among our people everywhere.

No less than thirty thousand readers should be our goal this year.

40 Per Cent Unfit for Army Service

More than 40 per cent of American men between the ages of 21 and 36 have been found unfit physically or mentally for military service.

That's the appalling fact revealed by an official report just issued from Selective Service headquarters in Washington. It's the old, disheartening story of the richest nation on earth, which has persistently compelled at least one-third of its citizens to live under substandard conditions—wretched housing, insufficient food, and scarcely enough clothing to cover their nakedness.

We are pouring out billions to construct the machines needed to "crush Hitler," but only strong, intelligent men can handle those machines with the efficiency required to win modern wars.

We have shamefully neglected America's most valuable asset. If the threat of war arouses us to a full realization of our tragic blundering, the price, staggering as it is sure to be, may not be too high.

We hear a great deal about "the American way of life," and it is true that for the mass of our population our standards are higher than those of other countries, but so long as 40 per cent of our young men are physically and mentally incapable of rendering military service, we are not within "shooting distance" of the goal our natural resources, properly developed, would make easily attainable. —Labor.

Branch Program, Sunday, at SNPJ Hall Pleased Various Tastes

CHICAGO.—Choral and operatic singing, comedy, and serious speeches—enough variety to satisfy all—was included in the program presented by Branch No. 1 JSF, to a full house at the SNPJ hall last Sunday.

That a good, well-acted comedy, either Slovene or English, still holds the attraction which it always has, was affirmed again, and we probably couldn't have done better than open the program with a short comedy.

"V posredovalnici za služkinje" a one-act Slovene comedy with an entire female cast—Angela Zaitz, Marya Omahen, Anna Pogorelec, Louise Rammond, Alice Artach, Frances Rak and Frances Vrecke—kept the audience in peels of laughter at the comic complications which can develop in very ordinary employment office. All players, including those we saw in a play for the first time portrayed their roles very realistically.

Once again we had the pleasure of hearing Angela Calugi sing, and admire her constantly improving abilities. We have never yet sat in an audience that was not profoundly moved by her clear, warm voice. She sang "You Are Free" from Apple Blossom, as her first number, and included "One Fine Day" from Madam Butterfly, and "Maria Elena." Her encore number was "Tango of the

First Meeting of New JSF Executive Called

Members of the JSF Executive and Educational Bureau committees elected recently will convene at the Slovane Labor Center, Chicago, on Friday, March 7, for the first meeting of the new committee.

Regular meetings will be held on the first Friday of each month thereafter, with all local officials participating. National committee members will attend annual meetings only.

SAVA'S CONCERT DATE CHANGED TO MAY 11th

CHICAGO, ILL.—Recently, our attention has been called to the fact that the district federation of JSKJ has plans for a program on Sunday, April 20, the same day that singing society "Sava's" Spring Concert was to be held. After negotiating with Anton Krapcenc, secretary of the Chicago district federation, and Joseph Ohlak, recording secretary, we learned that it was impossible for them to postpone their affair because of signed contracts with orchestras and hall manager, and because of the distribution of their tickets.

Although our date was selected a year in advance, "Sava" singers took the initiative and postponed their concert to Sunday, May 11, at the SNPJ Hall. We urge our members and friends to reserve the new date now, and spend a pleasant afternoon and evening at "Sava's" concert Sunday, May 11. John Rak.

More Men Killed In Mines in 1940 Than In Any Year Since 1931

Tentative figures assembled by the United States Bureau of Mines place the number of fatal accidents in the nation's coal mines for 1940 at 1,420, an increase of 342 over the previous year. A search of past records shows that more men were killed in coal mines in 1940 than in any year since 1931, according to the bureau.

Fortified by these official figures, the United Mine Workers of America intensified its fight on Capitol Hill to have the House of Representatives pass quickly the new Flannery Federal Mine Inspection Bill as a means of putting an end to this needless slaughter of the nation's mine workers.

In addition to having the largest number of fatalities since 1931, the year 1940 had more deaths from major explosion disasters, 276, than in any year since 1928, the report declared.

By way of summarizing its own statistics gathered from all parts of the country, the United States Bureau of Mines made the following statements:

"A NATIONAL SCANDAL"

"The accident record of the coal mines of the United States in 1940 gives those engaged in the industry very little cause for rejoicing. In fact, the situation is one which must be given very serious thought and relatively quick action if the coal mining industry of this country is to be saved the stigma of causing not only a national but even a world-wide scandal in the callousness with which the lives of workers in the coal mines of the United States are being sacrificed.

"Unquestionably, much of the definitely unnecessary sacrifice of human life in the coal mines of the United States is caused by the lack of forethought in connection with many, if not most, of the mechanized mining and loading installations of the past decade, but more especially the last few years. In addition to lack of forethought in installation, there is far too frequently a lack of care in operating practices in mechanized mining which is little less than appalling. This condition is utterly indefensible because while mechanized mining has its own hazards, they are of a nature by no means impossible to handle. In fact they can be overcome by methods well known and readily applied. Moreover, mechanization has numerous advantages, notably concentration of work and workers, which give unusual opportunities for utilizing efficient supervision with all of its educational and numerous other opportunities far more readily and effectively than with the scattered conditions under the older hand-loading procedures.

DOG EATING IN GERMANY

The people of Germany are eating dogs legally this year, while the price of pandas in the United States has dropped from \$15,000 a head to \$5,000.

Apparently nobody wants to eat a panda—yet.

Millionbucks) and Joseph Drasler (Bill Hale, Union Organizer).

"Sava" under the direction of Jacob Muba, and Mary Muba as accompanist, closed the program with "Na vasi fantje pojejo" and "Prebujenje duhov."

INSURANCE BENEFITS FOR THE WORKER'S WIFE

Women As Well As Men Are Protected by Social Security Laws.—Here Is How the Law Works for Married Women

The wife of a working man who is insured under the Social Security Act has insurance rights on his account. When he begins to receive his old-age insurance benefit she will receive benefits too, if she is 65 years old. If she is younger, her benefits will begin when she is 65.

The husband is insured if he works on a job that is covered by the Act (which means practically any business or industrial job) and if he has the necessary wage credits on his social security account by the time he is 65 years old.

Old-age insurance benefits must be applied for, of course. A wife, like her husband must file her claim at the nearest Social Security Board office. If there is no such office in her town, the post office will furnish the address of the nearest one.

WIFE OR WIDOW GETS BENEFIT

A wife receives, at the age of 65, a monthly payment equal to one-half the amount her husband receives. She receives this as long as they both live. Then, if she outlives him, she receives a widow's monthly payment, which is three-fourths the amount her husband has received, instead of the one half she received as a wife.

If the wife has not reached 65 when her husband dies and there are no children under 18, she receives a lump-sum payment equal to six times his monthly benefit, and then when she is 65, begins to receive monthly payments equal to three-fourths the amount of his monthly benefit.

For example: Henry Atkins retired in January 1940 at age 65. His wife was 64. Their children are all grown up and married. His monthly benefit payment came to \$36.05 a month. As soon as his wife is 65 she will begin to draw half the amount of her husband's benefit, or \$18.03. That makes \$54.08 a month for the couple as long as they both live.

If Mr. Atkins dies first, his wife, then a widow, will receive three-fourths the amount of her husband's benefit or \$27.03 a month for the rest of her life, unless she remarries again.

But suppose she was less than 65 years old when her husband died. She would receive a lump sum at that time equal to six times the amount of her husband's monthly benefit, \$216.30. Then, when she becomes 65, her widow's payment of \$27.03 a month will begin. That will be payable as long as she lives unless she remarries again, or goes to work on a covered job paying \$15 a month or more.

BENEFITS DEPEND ON HUSBAND'S PAST WAGES

The amount of the benefit payment to any worker depends upon his average monthly pay on jobs covered by the law. It is a percentage of his average pay plus a credit of one percent for each year on the job. His wife's benefit comes to half that amount, his widow's to three-fourths.

For example: Henry Atkins receives a benefit of \$36.05 a month because his average monthly pay was \$200 between the time this Government insurance was started and the date he was 65 years old and retired. His benefit figured out actually as \$35 plus one percent additional cred-

it for each of three years making a total of \$36.05.

Another man, Peter Casey, had 65 years old in January 1940, also made an average of \$100 a month on a covered job during the three years since this Government insurance system was started. His monthly old-age insurance benefit figures out at \$25 a month, plus one percent for each three years, or 75 cents a month. So he receives \$25.75 a month and will continue to receive it as long as he lives, unless he should go back to work on a covered job paying more than \$15 a month. His wife's benefit when she reached age 65 six months later, was \$12.88 a month and the two now have \$38.63 a month. If Mr. Casey should die, his widow's monthly payment would be \$19.31 a month as long as she lives, unless she married again.

If we suppose Mr. Casey's average monthly pay had been \$50 a month, instead \$100, his monthly benefit would be \$20.60 and his wife's \$10.30. The couple would have \$30.90 a month. His widow's benefit would be \$15.45 a month.

With an average monthly wage of \$150, during the same three years, Mr. Casey's benefit would be \$30.90, his wife's would be \$15.45 and the couple would have \$46.35. The widow's benefit in this case would be \$23.18 a month.

The wife of any working man, especially if he is near retirement age, or the widow of a working man of any age, says the Social Security Board, should know about her insurance rights under the Government insurance system. She can find out by consulting any local office of the Board. If there is no such office in her town, her post office can give her the address of one nearby.

VISITORS

CHICAGO.—Visiting at the Slovane Labor Center last week, en route to Florida and the sunny south land, were the newly weds Mr. and Mrs. Rudy Benedict, of Detroit, Michigan. Rudy is the son of Pete Benedict, of the popular Omira Cafe in Detroit, and follows in his Dad's footsteps, for he is co-proprietor of the Huntington Inn located in Berkley, a suburb of Detroit, only about five miles away from the Omira.

These are two of the most popular cafes in Detroit, and are visited regularly by hundreds of our people from Cleveland, Chicago and points even more distantly removed, in fact, most Slovenes visiting Detroit stop at these two spots.

Our congratulations to the newly weds.

Martin Serro, Herminie, Pa., and Ben Palinski, Wendel, Pa., visited the Slovane Labor Center over the weekend.

New Contributions to Labor Center Garden

CHICAGO.—While in town for the SNPJ Supreme Board meeting recently, Ed Tomisch, of Walsenburg, Colorado, brought along four large cactus plants for the Slovane Labor Center garden. That makes an additional state represented with either a plant, shrub, or flower in our garden. Thanks, Ed.

IN THE NEWS

BIRTH RATE INCREASING

More births were reported in the United States in 1940 than in any year since 1930, the Census Bureau reported last week, showing that the condition of business has something to do with the birth rate.

All told, the bureau said, 2,350,000 babies were born, 100,000 more than the 1939 total, and lifted the birth rate from 17.3 to 18 for every 1,000 of population. In 1933 the rate stood at 16.5.

A sharp increase in weddings made possible by better economic conditions, was attributed as a principal reason for the increase.

CIO PREPARING FOR STRIKE AT FORD PLANTS

The CIO's Ford organization drive, already moving at a fast clip, doubled speed last week on the heels of the U. S. Supreme Court order sustaining the National Labor Relations Board's decision in the Ford case.

In a direct challenge to the open shop manufacturer, the CIO and the Automobile Workers meanwhile filed a petition for an NLRB poll at the big River Rouge and Highland Park plants, employing over 80,000 workers.

Several weeks ago Ford turned down a UAW offer for a consent election among his employees. Shortly afterwards, the union asked the Labor Board for an election among the 4,000 employes of the Ford-owned factory.

The CIO filed 30-day notice of intention to strike at the Ford plants last week. 95,000 Ford workers will be affected when the strike is called.

SAVING BABIES

The death rate of infants last year was the lowest in history, reports show. It was 47 of every 1,000 live births, a decline of 15 per cent in five years.

PROFIT BEFORE DEMOCRACY FOR STANDARD OIL COMPANY

Testimony before the Senate foreign relations committee that American businessmen are playing both sides against the middle in the present war was tacitly confirmed by a spokesman for the Standard Oil Co. of New Jersey, recently.

"First of all you must understand we are an international company—that is, Standard Oil of New Jersey is a holding company with subsidiaries in many countries," E. B. Lyman, publicity director, said.

"We must keep an international viewpoint. As a private company we cannot declare our own boycott. As a general principle we sell to anyone that wants to buy and can pay for it, until the State Department places an embargo on shipments to any country."

CHICAGO HEARST PAPERS BACK ON UNFAIR LIST

The Chicago Hearst papers have bounced back on to the American Newspaper Guild's unfair list after a nine-month "vacation."

The action was taken by the Chicago Guild, which branded recent dismissal of all Herald-American employes who took part in the 17-month strike as a lockout and filed discriminatory firing charges with the National Labor Relations Board.

The Guild statement of policy said that recent dismissals brought to 90 the number of CIO Union members fired since the contract settlement of the strike in April, 1940. The dismissals, the Guild said, constitute a violation of the contract and of the Wagner Act.

HOLLYWOOD SHORTS

An old man's fear of death has touched off a major war on the film industry.

William Randolph Hearst's agents saw a rough preview of Orsen Wells' first picture, Citizen Kane. Result was a Hearst edict to ban all mention of the distributor, R. K. O., in its newspaper chain. Further, Hearst is preparing for a general crusade against the evils of motion pictures in general. (Who is responsible for more evil doings than Hearst?)

The story of Citizen Kane is that of a young man whose career bears a remarkable resemblance to that of Hearst. After buying control of a newspaper with mining stock inherited from his mother, the young publisher enters politics. Ultimate sequel to a defeat in an important state election is the publisher's death, alone and friendless.

OVER THOUSAND FARMER CO-OPS IN WISCONSIN

According to the latest statistics available, Wisconsin has 1,065 farmer co-operative associations with a total membership of 151,564. These associations have a total annual sales of \$112,488,000. The total number of those buying from or selling thru these co-operatives was reported as 22,677.

◆◆ SAVA NOTES ◆◆ By A. SAVANKA

The morale of a chorus, its sense of responsibility, its discipline, carry a definite relation to its accomplishments. Slack attendance, lateness, talking while the conductor is giving his directions, and attention to other sections than yours (of which we are all guilty), are bound to have their effect upon the singing. It is difficult to refrain from the above undesirable habits—especially talking—if the music does not command continued interest and enthusiasm, in spite of the wear and tear of long practice. So, if we could only look forward to rehearsals as we would to a movie, the morale would soon take care of itself, and we would become alert and eager participants of our chorus.

That means so much! At one time I heard a conductor say that it was the worse possible practice, as well as an offense against the dignity of the art of music, to plead with singers to attend rehearsals!

Let us all try to make rehearsals stimulating and interesting, so that the morale of our chorus keeps in high gear—and thus we will improve and keep alive the art of choral song in our Slovane locality.

The enthusiastic special rehearsals of the basses and tenors can be heard every Thursday evening. Though they may get better than the sopranos and altos, we unjealously applaud their efforts, for their fine bellow voices are heard through the neighborhood, 'tis said (with a bit of exaggeration, of course.)

It is interesting to realize how the whims of man to change his name, cover facts of nationality and identity. This changing of surnames has been going on for centuries!

With hardly a doubt, one of the greatest composers of the 16th century was a Slovene! He is listed in our biographical dictionaries and encyclopedias as a German composer under the name of Jacobus Gallus, or Jacob Handl, but his real name was Jacob Petelin, however, is also given. This changing of names was after the punning fashion of those days, when latinisation of names was quite a fad. We all know that "Petelin" is a popular Slovene surname, and that his place of birth, Kranj, is definitely a Slovene community, or familiarly, the native home-land of the "kranjel." The latin word of "Petelin" is "Gallus"! Jakob Petelin — or Jacobus Gallus — or Jacob Handl — or Jacob Hahnel,

was born in Kranj, Carnolia, July 31, 1550, and died in Prague, July 24, 1591.

He was imperial choirmaster at Prague and cantor of the church of St. Johann's. He was also Capellmeister to Stanislas Pawlowski, Bishop of Olmutz about 1579. In 1580 he had special privilege from the Emperor to publish his four books of masses (16 in all), which include the "Te Deum" under title "Handl Jac. Musici operis, harmoniarum 4, 5, 6, 8, et plurimum vocum"—(Prague — 4 vols.—1586, 1587, 1590), which is a collection of greatest value. His "Epicidion harmonicum" was published in 1589, and "Maralia" in 1596. His works include many motets, one of which, "Ecce Quomodo moritibus justus" was used by the well-known and famous German composer, George F. Handel, for his funeral anthem.

When one sees the latest news—war and other world events—a few hundred feet of film shows the Duke of Windsor and his duchess in the Bahamas, at a "fashionable" dog show. The former king Edward of England strolls his rare specimen of ultra pedigreed dog for the benefit of the judges of blue-blooded canines—and the other fashionable rich. It fills one with resentment and anger to see this, and a few minutes later, see the people of England, who support this English royalty, undergoing the horrors of war, the most wretched miseries, and living in underground quarters trying to elude death!

Labor Needs Co-ops To Protect Standards Of Living, Leaders Declare

NORTH KANSAS CITY, Mo. — Labor union members should organize or join consumers cooperatives in order to raise their standard of living and make hard-won wage increases buy more goods—instead of being swallowed up by rising prices. This was the unanimous view of 11 union, co-op and farm speakers at the Institute on Organized Labor and Consumer Cooperatives, held here Feb. 7-8. Two hundred union, co-op and credit union members from cities and farms in Missouri, Kansas, Nebraska and Colorado attended. Joint sponsors were Consumers Cooperative Assn., regional co-operative serving 125,000 individual members from headquarters in North Kansas City and the Cooperative League of the USA.

THE MARCH OF LABOR

Advertisement for 'The March of Labor' featuring a graphic of a rising line graph labeled 'All time STRIKE HIGH' with statistics: 1937 - 4133 STRIKES, 1,855,664 STRIKERS. It includes text about women shoemakers forming their own national union in 1869 and the founding of the Working Men's College in 1854. A small graphic shows a man with a sign that says 'STRIKE'.